

YOZUVCHI

ТУРСУН АЛИ

ТУЙГУЛАР РАНГИ

*Сайланма
Шеърлар ва дoston*

**Тошкент
«Ёзувчи» нашриёти**

Т $\frac{4702620202 - 25}{M362(04) - 2001}$ - Буюртма, 2001.

ISBN 5-8255-0703-5

© Турсун Али,
«Ёзувчи» нашриёти, 2001 йил.

КАЙФИЯТ МАНЗАРАЛАРИ

Бадий сўз мафкурага хизматкорликдан қутулиб, ёлгон айтиш зуратидан халос бўлгач, санъаткор ўзини тадқиқ этиш, ўз руҳий дунёсини ўрганиш ва тасвирлаш имконига эга бўлади. Бу ҳол адабиётда хилма-хил, тушуниш мушкул ҳодисаларни келтириб чиқаради. Негаки, дунёдаги шунча одам бир-бирига ўхшамайди, бир-бирини такрорламайди. Шу сабаб улар руҳиятини англашнинг ҳам ягона йўли бўлиши мумкин эмас. Бинобарин, асосий сифати ўзгага ўхшамаслик ва бировни такрорламаслик бўлган бадий сўзнинг турфалиги, серқияфалиги у эркин бўлганда янада кучаяди.

Миллат эстетик тафаккур тараққиётининг шундай босқичига келдики, эндиликда оммавийлик бадий адабиётнинг савиясини белгилайдиган асосий ўлчов бўлмай қолди. Бундай шароит хилма-хил адабий оқимларни юзага келтирди, айти хилма-хил ва ўзига хос адабиётнинг мавжудлиги эса эстетик плюрализмга сабаб бўлди. Бутун дунё адабиётида бўлгани каби ўзбек адабиётида ҳам инсоннинг руҳий оламини тадқиқ этишга уриниш кучайиб бормоқда. Олмон авангард шеърятининг тадқиқотчиси Казимир Эдшмид «Поэзияда экспрессионизм» асарида: «дунё фақат руҳонийдир ва уни ҳодисалар орқали англаш мумкин эмас», — деб ёзади. Экспериментал поэзия ёрлиги билан дунёга келаётган шеърят аслида шоирларнинг руҳоният борасидаги изланишлари мевасидир. Олам титроқлари ва руҳият инжаликларини тамомила ўзига хос тарзда акс эттирадиган кўплаб шеърлар ва ифодада оригиналликка астойдил ҳавасманд шоирлар пайдо бўлди. Қўлингиздаги китоб — айти шу тоифадаги шоир қаламига мансуб. Унинг муаллифи Турсун Али учун шоирлик касб эмас, кўнгил ҳолатидир. У — озурда кўнглининг турфа ҳолатларини, кайфият манзараларини ўзгаларга-да юқадиган йўсинда сурватлантиришга уринадиган ижодкор.

Боғ-роғларга бурканган, хушманзара Кувада туғилиб ўсган Турсун Али жуда узоқ вақтдан бўён шеър ёзади. Унинг биринчи шеъри — «Юлдузча» иккинчи синф ўқувчиси эканлигида республика болалар газетасида босилган. Булажак шоирнинг илк маслаҳатчиси онаси Қундузхон опа эди. Опа гарчи адабиётга доир махсус билимга эга бўлмаса-да, ўзбекнинг таъсирчан ва мунгли бир аёли сифатида нималарнидир пичирлаб юрадиган тўнғичига шеърда уйқашлик, оҳангдошлик, мусиқа бўлиши лозимлиги ҳақида дастлабки сабоқни берганди. Турсун Али шеърят деб аталмиш серғалва оламга Абдулла Орифнинг фатвоси билан кириб келган. Машхур шоир роса чорак аср олдин ёш қисматдошига битган

Куйидаги шеърда эса киши танини жунжиктирувчи куз манзараси ҳеч қандай зўриқишларсиз, сокинлик билан руҳиятни ифодалашга хизмат қилдирилган:

Куз кечаси
мени уйғотиб юборди
деразам ортидаги
ёлғиз дарахтнинг
синиқ товуши.

Дарахт ёлғизлигини, унинг синиқлигини шунчалар чуқур анлаган қалб одамни англашга қодирдир. Оғочнинг сингандаги товушини эмас, балки *синиқ* овозини тинглаш ва ўзгаларга эшиттириш ўзига хос истеъдодни талаб қилади. Шеърдаги манзаралар ташқи дунёники эмас, шоир ички оламиники, руҳиники. Табиат Турсун Али учун восита эмас, балки ўзликдир. Тасвирнинг манбаидир. Бу ҳолат куйидаги мисраларда ёрқин акс этган:

Мусофирлик кўчасида
менинг ҳам бағрим
анорзор каби
гуллади қип-қизил

Турсун Али шеърларида табиат ва воқеалар манзараси кўпинча қалб, туйғу ҳамда руҳият манзарасига дўнгани акс этади. Қалб — боғ, аммо у озорлар оғушида, ҳижрон исканжасида бўлгани боис унда ўсган дарахтлар афтодаҳол:

Дарахтлар ястаниб қалбим боғида
саргайиб, сўлишиб ўсишар озғин.

Шоир ўз руҳини шунчалар ўрганганки, у вужудини руҳидан айро сиртдан кузата билади:

Мен ёняпман
заминни куйдирар товоним.
Куйдирар қўлларим тутган нарсани.
Мен ёняпман
Вужудим ичинда ловиллаб.

Шеърдаги «мен» вужуд эмас. У кўнгилдир. Инсон руҳиятидаги товданишлар камалак нурларидан сержилороқдир. Турсун Али — ана шу жилвалар илдинини қидирадиган, топадиган ва келтириб тасвирлайдиган ижодкор. Табиатнинг ҳар бир ҳолати — ўткинчи. Аммо лаҳзалик ўткинчи ҳолатни абадиятга муҳрлаш чинакам ижодкорга насиб этган имконият. Баъзан бундай ўткинчи ҳолатлар таъсирчан тасаввурларда ўчмас излар қолдиради. Шоир буни жуда чиройли беради:

Кеча кун бўйи йиғлаган осмон
бугун
табассум қилар.
Кеча отин қамчилаган

асов шамол
 бугун ҳолдан тойган.
 Олам бугун
 ҳеч ғам кўрмаган
 келинчакдай масрур.
 Менинг юрагимда эса
 кечаги булутли,
 шамолли,
 ёмғирли кун
 чизиб кетди ўз сувратин.

Ўзини ўрганаётган одамнинг чигал ҳиссиёти нақадар рангин тас-
 вирланган. Олам, унинг ҳодисалари — муваққат, ўзгарувчан. Рухият хо-
 тираси эса жуда мустаҳкам. Эҳтимол, бу яхшидир, эҳтимол — ёмон.
 Лекин одам ўз туйғуларининг жилваларини-да кузатиш босқичига ке-
 либ етди. Рост гап, бу битикларни биз ўзимиз кўниккан маънодаги «ба-
 ланд» поэзия намуналаридан санай олмаймиз. Уларда юксак ва бетак-
 рор фикр, туйғулар пўртанаси, майин оҳанг йўқ. Аммо гоҳ ёрқин, гоҳ,
 тунд манзара тасвири бор. Ва у оғриқли руҳий ҳолат пайдо қилади. Та-
 биатдаги ҳар бир ўзгариш шоир руҳиятида чуқур из қолдиради. «Момо-
 қалдиروق садосида чакмоқ шуъласи — югурик қиличда қолди менинг
 кўнглим». — дейди шоир. Момоқалдиروقнинг садоси ҳам, чакмоқнинг
 қиличдай югурик шуъласи ҳам оний эди: ўтди-кетди, лекин шоир ту-
 файли унинг кўнгиллардаги суврати қолди. Бу суврат ўзга кўнгилларга
 ҳам кўчди.

Турсун Али қаламга олган туйғулар — самимияти, оҳори, табиий-
 лиги билан диққатга молик. Шоир, одатда, сўзни зўрламайди, образ-
 ни ясамайди, туйғуларнинг табиий оқимини яхши кўради. Шунинг учун
 ҳам шеърларида тугилмаган ташбеҳлар, ялт этиб шеърхон шуурини банд
 этишга қодир образлар кўп учрайди: «Юратимда портлар сукунат», «да-
 лага сингаман нурдай бетовуш», «ўйноқлар атирбўй саболар», «Кўнглим
 тоғларига суялиб», «оқ яктакли кундуз», «Осмонга ўрлайди оппоқ ҳайқи-
 риқ», «Товушимни ейди оч совуқ», «эй олисдаги, яқиним», «Тушда кўриб
 оёқларнинг бўсасин, Ётишар чўзилиб йўлақлар», «Бутоқларда барглр
 ёвғини» сингари образлар шоирнинг ўзгача нигоҳи, оригинал ифода тар-
 зини кўрсатади.

Турсун Али сўзга зуғум ўтказишни истамаган, ифодаларни қофия-
 га мослаштиргиси, шеърга мусиқани ташқаридан зўрлаб киритгиси
 келмаган ўринларда *шеърга ўхшаган насрда* ёзишга уринади. Шоир сўз
 ташийдиган маънодан ҳам кўра ифодалаётган кайфиятга кўпроқ эъти-
 бор қаратганлиги, оламни ҳаяжонли идрок этгани боис, аслида, *насрда*
ўхшаш шеърда ёзаётган бўлиб чиқади. Унинг сочмаларида ҳам ички му-
 сиқийлик, сўзларнинг бир-бирини тақозо этиши, туйғу суратланиши
 сингари жиҳатлар борки, булар шеърятдан далолатдир. Шоир туйғу-
 лар кўламини бериш мақсадида баъзан шеърдан насрда ўтади, қофия-
 ни, мусиқийликни ўйламайди. Лекин барибир бундай шеърларида ҳам
 ички бир оҳанг сақлиниб қолаверади. Фақат бу оҳангда ранг ҳам бордай
 таассурот уйғонади. Бу хил битикларда на назм ва на имло қоидаларига
 риоя қилинади. Шеърнинг композицияси фақат ижодкор белгилаган
 тартибларга бўйсунди. Шоир учун мувозанатдан чиққан руҳиятни сув-
 ратлантириш муҳим туюлади:

Ой мунча нурсиз? Ёниб турган оловнинг юзин кул босган янглиг хира. Бир сўзнинг ишқида вужудим ёнмоқдадир чирсиллаб. Ой бўлса сўник кўзларини қайгадир тиккан. Ҳей ой, кел, ёлво-раман. Ёнаётган вужудимдан олгин аланга. Сўнг ёрит дунёнинг зулмат кечаларини.

Турсун Али шеърларида инсон руҳияти чексиз зиддиятлар, адоқсиз эврилишлар оғушида акслантирилади. Шоир тасвирида юрак қуёшдан баландроқ тафига эга: «Қуёшга қарайману ёнаётган қуёш қаршисида жунжикиб кетаман. Қуёш бўлса ёнмоқда оқ аланга сочиб дунёга. Руҳим кенгликларига эса қор ёғмоқда». Шеърдаги бу тасвирлар ҳаётий чинлик маъносида тўқима, лекин туйгулар реаллиги маъносида айни ҳақиқатдир.

Шоир сезгилардан-да баланд сезимлар ҳақида ёзишни хуш кўради. «Санчилар қулоғимга сил япроқлар видоси» мисраси шоирнинг оламни образли кўриш иқтидори баландлигидан далолат. Дунёни боридай кўриш ва ҳамма кўргандай тасвирлаш шоирлик эмас. Турсун Али ҳамма кўрган нарсанинг ҳаммадан яширин жиҳатини очишга интилади. «Қариган япроқлар чўмилар юлдузлар кўз ёши — шабнамда», «Қишлоқ қоровули — итлар суқунатни қопар асабий», «Куз оқшоми. Мени гам дарёсига итқитиб юборди. Узоқларга кетаётган кадрдон турналарнинг тилидан тўкилган мунгликлар», «Йўл олмас. Елиб бораётган автода ёнма-ён ўтирсак-да, орамиз йўлдан-да олмас» каби шеърларда шоир нигоҳининг ўзгачалиги ёрқин намоён бўлган.

Турсун Али — дунёни рамзли кўришга мойил шоир. Унинг кузу қишни ёқтирмаганлиги, ҳатто ёмон кўрганлиги ифодаланган шеърларида ҳам шундай рамз бор. Аслида, шоир бу фасллардан эмас, балки кузу қишнинг кўнгилларга киришидан, у ерда ҳукмрон бўлишидан ёзгиради. Шоир назарида куз ва қиш инсоний фожиаларни эсга солади-ган, ифодалайдиган воситалар:

Кеч куз, дарахтларга боқиб кўраман:
 ёлғиз ўғли ташлаб кетган онани.
 Кеч куз, дарахтларга боқиб кўраман:
 бошига тухмат тоши ёғилган отани.
 Кеч куз, дарахтларга боқиб кўраман:
 эри хиёнат кўчасига кириб кетган жувонни.
 Кеч куз, дарахтларга боқиб кўраман:
 тўшакка миҳланган бемор инсонни.
 Кеч куз. Дарахтларга тикилмоқ бунчалар
 оғир...

Ҳамиша кўриб юрганимиз ҳодиса замиридан шунчалар фожеий маъно топиш ва уни ҳеч қандай даъвату насиҳатларсиз табиий тасвирлаш учун чинакам иқтидор зарур. Бу хил асарлар Турсун Али ижодида, хусусан, ушбу «сайланма»да анчагина. Айни шу хилдаги битиклар унинг ижодий қиёфасини тайин этади дейиш муболаға бўлмас.

Ҳар тўқисда бир айб деганларидай, Турсун Алининг бутун ижодида ҳам, қўлингиздаги китобда ҳам меъёрига етмаган ифодалар, бир қадар зуғум ўтказилган сўзлар, етилмайроқ қолган шеърлар учрайди. Айниқса, ижтимоий йўналишдаги шеърларида бу хил нуқсонлар хийла кўп.

«Учинчи хона» драматик достонида ҳам старлича пишитилмаган ўринлар анчагина. Лекин шоир доимий изланишда. Муҳими, бу изланишлар китоблар саҳифасида, ҳадсиз-ҳисобсиз ахборотлар орасидагина эмас, балки қалб кенгликларида бормоқдаки, бу ҳол кайфият сувратларининг тоза ва ёрқин чизилишига имкон беради деб умид қиламиз.

Қозоқбой ЙЎЛДОШЕВ,
профессор

“Зангори овоза” китобидан
(1979)

*Зангор овозада куйлаб майсалар
Ҳар кун ухлаётган тонгни уйғотар*

ШЕЪРИЯТ

Шеърият, сен сўнмас ёрқин камалак,
соҳир жамолингни кўрсатиб ҳар зум,
чорлайдирсан бўлиб ёруғ юлдузим,
менинг иқболимда порлаган малак.
Сенсиз қора бўлур менинг кундузим,
Сенсиз юрак эмас кўксимда юрак.

* * *

Заминнинг багрини ёриб майсалар
қуёшга энтикиб бўй чўзар шодон.
Шаббода қанотин ёйган маҳали
зангор овозага
тўлади осмон.

Заминнинг бағрида қувнаб майсалар
зангор овозада қўшиқлар айтар.
Зангор овозада куйлаб майсалар
ҳар кун ухлаётган
тонгни уйғотар.

* * *

Ҳали келган эмас юртимга кузак,
учиб кетгани йўқ ҳали турналар.
Ҳали дарахтларга япроқлар безак,
ҳали далаларда оппоқ нур ёнар.

Ҳали қир-адирга қиров тушган йўқ,
ёзнинг нафасида борлиқ чўмилар.
Тўлиқиб анҳорлар куйлайди шўх-шўх
офтоб нурларига ўлкам кўмилар.

* * *

Омонсиз тоғларни Ватан деб билар
тошлардан-тошларга сакраган оху.
Гарчанд тоғда бу кез зўр бўронлару
изғирин тиглари баданни тилар.
Лекин ўз маконин оху ардоқлар,
қисматин койимас кўзларин ёшлаб.
Нечун тоғ оғушин кетсин у ташлаб,
ахир бағри эрур унинг бу тоғлар...

* * *

Шудгор қилинган ерлар,
бепоён саҳролар куйлар.
Куртаклар,
 ғунчалар...
Куйлар заминни ёриб,
 тилиб,
қуёшга интилган майсалар.
Куйлар денгизлар,
 сойлар,
куйлар бутун борлиқ,
бутун коинот...
Афсус, бизлар
уларни баъзида англай олмасмиз,
тинглай олмасмиз...

* * *

Ота, сизнинг қанотингизда ўсдим:
вояга етиб, танидим ақл,
ва лекин бугун қисматим
қушчаларга қиёс.
Мени етаклаб кетди орзулар.
Олис, сершовқин шаҳар...
Кузатганингиз ҳамон ёдимда:
— Қайда юрсанг ҳам омон бўл, — дея
Қолди кўзларингиз бўзлаб.
Дилингизда менга айтилмаган сўзлар:
— Балки онаси бўлганда тирик
тўнғичим кетмасди, — дея кўзларингизда
хаёл...
Балки нолирсиз:
— Менга,
 укаларига,
 қишлоғига ҳам
Меҳр йўқ, — дея ўғлим қалбида.
Ота,
 тегапоя мисраларимда қайтаётир
Сизга,
 укаларимга,
 қишлоғимга юрагим...

БИР СЎЗ БОР...

Бир сўз бор тонг каби беғубор...

Р. Парфи

Бир сўз бор
барча сўзлардан юксак,
барча сўзлардан буюк.
Бир сўз бор...
кимлардир у сўзни
юрак томирларига битиб,
унга жон тикиб
мангу, ўтдилар дунёдан.
Кимлардир у сўз учун
бердилар тилларини,
топширдилар
ёруғ оламга дарча бўлган кўзларини.
Бу кун мен ҳам
у сўзни юрагимда,
кўзларимнинг қорачиғида асраб юрибман.
У сўз учун
ўтларга отурман ўзимни...

* * *

Кеча кун бўйи йиғлаган осмон
бугун
табассум қилар.

Кеча отин қамчилаган
асов шамол,
бугун ҳолдан тойган.

Олам бугун
ҳеч ғам кўрмаган
келинчакдай масрур.

Менинг юрагимга эса
кечаги булутли,
шамолли,
ёмғирли кун
чизиб кетди ўз сувратин.

* * *

Само сукунатнинг дарёсида
юзар паришон.
Бу кез
бир гала қуш каби
изғир қора булутлар.
Бехос,
мудраган фалакни чўчитиб
гулдирар момақалдироқ.
Нурли қиличи-ла
нимталаб булутларни
югурар чақмоқ.
Момақалдироқ садосида
чақмоқ шуъласи
югурик қиличда
қолди менинг кўнглим.

ВАРРАК

Осмон тўла варрақлар,
Қани сенинг варрагинг?..

Ф. Ғулом.

Навбаҳор шамолидан,
укам қалбида сурур.
Томма-том елиб варрак учирадир фалакка.
Шунда менинг қалбимда хотиралар уйғонур,
варрак учирган кезим
эслайман энди якка.
Бир варрак ясагандим,
йўқ эди ҳеч тимсоли
ва лекин кетди шамол ипни узиб қўлимдан.
Тагин ўша варракдек бир кун вақт шамоли
оҳ, илк муҳаббатимни олди толе йўлимдан.
Навбаҳор шамолида варрак учирар укам,
менинг ёдимга тушар ўшал суюк варрагим.
Кўз ўнгимдан кетмайди илк муҳаббатим асло,
варрак учирар укам,
ёнар, йиғлар юрагим...

* * *

Тун... Самода ёруғ бир юлдуз,
мен суқланиб унга боқаман.
Мафгун бўлиб ундан узмай кўз
орзуларда дилни ёқаман.

Тун... Самода ёруғ бир юлдуз
бахтингман деб жимжит мўлтирар.
Шул юлдуздек қайдадир бир қиз
йўлимга кўз тикиб ўлтирар.

* * *

Тун яримдан оққан,
хонада ёлғиз бир аёл.
На уйку бор кўзларида,
на ҳаловат.
Деразадан боқар аёл
мўлтираб,
жовдираб.
Ташқари зим-зиё.
Кўринмас негадир
ой ҳам бу кеча.
Кўрпага бурканар аёл:
— Бунча совуқ кўрпа?..
Атрофга қарайди.
Тўрт девор ичра
кўрар ўзини.
— Бунча совуқ бу кеча?..
Тун яримдан оғган
Хўрсиниб мўлтирар бир аёл...

* * *

Юлдузлар чарақлар менинг руҳимда,
офтоб ҳам уйғонар — тўзғиган сочи.
Дарёлар ошиқар менинг руҳимда,
руҳимда дунёдай ўзга бир очун.
У — шамол, бўронлар, момақалдироқ,
чақмоқ ёмғирлару селдан иборат.
Севгилим, шуларга беролсанг бардош,
сен менинг руҳимда яшайсан абад.

* * *

(Геворг Эминдан)

Кўз ёшлар тўкмагил беҳуда,
жароҳат етказма ўзингга.
Ҳаттоки ўлимнинг билан ҳам
ҳеч кимни ўлимлардан
сақлай олмайсан.
Мўъжизага ўхшайди ҳаёт... Афсус,
бу оламда мўъжизалар йўқ,
ўлимдан кучлироқ севгини
чақирдинг ҳам дейлик,
хўш, нима бўпти?!
Барибир
ўласан... муҳаббатдан.

* * *

Тун...
Хонада ёлғизман.
Китоб бетларида
толлар кўзларим.
Варақлар тугамас...
Тун узун...
Тундан эса
ёлғизлик узун.

ШАҲАР

Нурга чўккан кечаларда кезаман ёлғиз,
кўчиб тушган гўё юлдузлар.
Автоларнинг кўзлари порлар.
Порлар биноларнинг кўзлари,
порлар одамларнинг юзлари.
Фақат ёришмас менинг кўнглим
сенсиз чўккан юрагимга тун...

УРУШ

Уруш — киноларда эмас,
китобларда эмас,
олисларга термулиб қолган
қари кўзларда.
Ҳорғин қўлтиқтаёқларда.
Ғалтак ипларидай узун хаёлларда.

Менинг чақноқ кўзларимда,
юрагимнинг томирларида,
гупураётган қонимда
урушга қарши
ҳар лаҳза — уруш.

* * *

Баҳор кўзларида ҳаяжон,
далаларда майсалар унди.
Дарахтлар уйғонди ошиқиб...

* * *

Жуда қисқа яшади шабнам,
шунда ҳам майсалар губорини
ювиб кетди у.

“Юракдаги сўзлар” китобидан
(1983)

*Адаштира ёмон узун соч, қоракўз қизлар,
Жуда ёмон, жуда ёмон адаштира шоирлар...*

* * *

Уйғонгин, атрофга тикилгин,
қуёш нурларида ювгин юз.
Осмон соф, гүёки бу ерга
сира ҳам қайтмагай қиш ва куз.

Уйғонгин, боғларга кир чопиб,
дарахтларда оппоқ наволар.
Майсалар куйлайди ғаройиб,
ўйноқлар атирбўй саболар.

Уйғонгин, термилгин атрофга,
шодликлардан учасан — гүё.
Ер юзи чўмилган софликка,
уйғонган ажойиб бир дунё.

* * *

Тийрак кўзларимда яшил майсалар
полапон сингари талпинар нурга.
Кўраман ҳар сафар ёмғир ёққанда
кўмилиб қолади олам сурурга.

Ўйчан кўзларимда яшил майсалар,
бағрига сингдирар нурни, ёмғирни.
Қуёшдай, ёмғирдай мен майсаларга
бир кун топшираман ўтли бағримни.

Сўнг... Яна бу кўҳна замин бағрига
яшил майса бўлиб қайтиб чиқурман.
Тагин, она юртим, сенинг шаънингга
майсалар тилида шеърлар ўқурман.

* * *

Ойбекка

Бир туп ўрик гуллади оппоқ
юракларга улашиб шодлик.
Мен ўриikka тикилдим узоқ
нигоҳимда севги ва ҳадик...

Бир туп ўрик гуллади оппоқ
ва чайқалиб сарин елларда,
чўмилтирди очиб кенг қучоқ
ҳаволарни оппоқ ҳидларга.

* * *

Майсазор сўқмоқдан бораман ёниб,
далага синггаман нурдай бетовуш.
Елларда ўйнайди сочларим тўзиб,
бинафша атридан бўламан сархуш.

Қирларнинг пойига тўшалган кенглик,
ўйнар, эркаланар кўксимда сабо.
Барқут майсаларнинг шифобахш ҳиди
зорикқан руҳимга бўлади даво.

МАНЗАРА

Зангори қўл каби
жимирлар пахтазор.
Қўзғалса шаббода
чайқалар беозор.
Тўлқинлар бағридан
оқ гуллар уйғонур.
Ҳавога ёйилар
тонг каби ипак нур.

ҚОРАБАЙИР

Бола эдим шўх, ўйинқароқ,
олиб келди отам бир тойчоқ.

Мен тойчоқни суйиб ўша шом,
Қорабайир дея қўйдим ном.

Қорабайир кўркам от бўлди,
туёқлари қувватга тўлди.

Қишлоқ болалари эҳ, қувноқ,
эртаю кеч чопардик улоқ.

Қорабайир елдай еларди,
мен улоқда ғолиб келардим.

Бир кун мени отам эркалаб,
— Юр, мактабга, — деди эрталаб...

... Мен мактабдан уйга энтикиб
келган эдим тойга кўз тикиб.

Кўринмасди ҳовлида тойчоқ,
Тизгини-чи бир четда, бироқ...

Уйда меҳмон — серсавлат одам,
Гўшт пиширар энтикиб отам.

Кўз ўнгимда бу ёруғ дунё
қуёшидан ажралди гўё...

Тушларимга ҳануз кирар жим
Қорабайир — шўх болалигим.

* * *

Кимнингдир олдида юрмасман
новдадай эгилиб, қалтираб.
Кимнингдир олдида турмасман
маст каби деворга қўл тираб.

Кимнингдир ёнида қушчадай
мўлтираб боқмасман кўзига.
Кезмасман дунёни беҳушдай,
юрмасман кимнингдир изига.

Кимнингдир илондай захридан
турмасман юракни чангаллаб.
Кимнингдир бўрондай зарбидан
кетмасман йўқликка мен қулаб.

Кул бўлмасман ўтларда куйиб,
бекор менга ҳар қандай офат.
Сувларга чўкмасман қум бўлиб,
мен — ўлмас, навқирон Ҳақиқат!..

ТРАМВАЙДАГИ СУҲБАТЛАР

Ғийқиллаб боради эски трамвай,
унда одамлар нақадар тирбанд.
Кимдир гап бошлайди таниб-танимамай:
куннинг ҳарорати бунчалар баланд.
Биров гапиради фасон ҳақида,
бирова эса сунъий сугдан куюнар.
Бошқа биров эса айтар ақида,
ўғил кўрганидан биров суюнар.
Биров ёниб сўйлар Ливан аҳволин
ким Абдулла Ориф шеърларин мақтар.
Бошқаси дўстининг сўрайди ҳолин,
бирова дер, ойлигим ошсайди агар...
Ғийқиллаб боради эски трамвай,
ҳали манзилига узоқ одимлар.
Бирок, суҳбатлари, сўзи тугамай
бекатларда тушиб қолар одамлар.

Ғийқиллаб боради эски трамвай...

* * *

Унутмас мени боғим...

Усмон Носир

Шаҳло кўзли юлдузларни мен
ҳар оқшом,
салом, дея қаршилайман.
Тун бўйи
улар билан сирлашиб,
толим-толим сочларини босиб бағримга
ухлаб қоламан.
Тонг саҳар,
юлдузларнинг «хайр, яхши қол», дея
шивирлашларидан уйғониб кетаман,
ҳар оқшом кутаман юлдузларни.
Тонг саҳар кузатиб қоламан,
бир кун
юлдузлар билан хайрлашолмай,
ё саломлашолмай,
абადий уйқуга кетсам,
унутмас юлдузлар мени...

РАСКОЛЬНИКОВ*Иброҳим Фафуровга*

Борар у
тош остида қолган нарсаларни кўргали.
Қарайди —
ҳаммаси жойида.
Бироқ...
Қийнар уни виждон оғриқлари.
Уни қийнар
иккига бўлинган юрак босириқлари...
Бас энди,
боради ҳақиқат излаётганлар қошига.
Энди озод этар у
қафасдаги қушдек кўксида
типирчилаб турган ҳақиқатни.
Эй, устоз Достоевский,
турнадай учаётган бизнинг кунларда ҳам
Раскольниковлар баҳор замбуруғларидай
кўп.
Аммо улар ўз виждонларини ўзлари
нафс болталари ила чопарлар
қийма-қиймалаб.

ЮРАГИМДАГИ ЁЗУВЛАР

Ётоқхона...
Мен ёш шоир
узун тунлар
яланғоч ойнинг сийнасига қўйиб бош,
юлдузларнинг оппоқ нурларига беланиб
ўйлайман:
йўлимга кўз нурларин тўшаб,
соғиниб яшаётган отамни,
укаларим — жигарларимни.

Қишлоқ четидаги кўҳна қабристон,
бахмал майсалар оғушида бир қабр.
Онам кирар соғинтириб тушларимга,
кирар шеърларимга нур бўлиб...

Етмиш қиш чилласидан омон ўтган
уруш ярадори қўшнимиз Қодирали отанинг
саратон иссиғида ёниб,
саратоннинг дим кечаларида
ғўзага сув тарашлари
меҳр бўлиб муҳрланар сатримга.

Тўққиз фарзандли Ҳожалхон аянинг
осмонда юлдузлар рақс этаётганда,
елкасида кетмон,
бир қўлида сигирга ўт қўлтиқлаб:
— Энди нон ёпсам,
улгурсам овқатга, —
дея хаёл суриб даладан қайтишлари,
юрагимнинг энг чуқур ерларига
кирар матонат бўлиб.

Биламан:
гарчи шеърларимни қари муҳаррир,
ҳали хом, пишириш керак деб,
мана бу сатрлар қалтисроқ,
тегиб кетмасмикин машҳур раисга,
мана бу ерда эса
ана бу «катта»нинг исми ёзилган, дея
рангин баҳоналар билан
берар қайтиб кўлимга.
Мен эса
ҳақиқат Ватани бўлган юрагимни,
осмон бўлиб эркалайман жим.
Ва ундаги ёзувларни
кўчираман қоғозга!..

* * *

Кечирасиз,
 муҳтарам домла...
 ҳассага таяниб,
 нутқлар сўзлайсиз
 ҳиссиз ва мудроқ:
 «Юмшоқ супурги бўл раҳбарга,
 мушук каби
 суйкал ишинг тушганга,
 ён босгин, деб дўст-биродарга»,
 насиҳат қиласиз узоқ.
 «Қадамларинг бунча шиддатли,
 гўё қилич сўзларинг,
 муомалангни ўзгартир», — дея бўласиз жиғибийрон.
 Мен йўқсил қари нутқларингизни,
 юпун насиҳатларингизни
 тинглашга тополмайман вақт.
 Зотан,
 йўлим бошқа менинг,
 бораётир учқур поездим
 ҳақиқат,
 адолат,
 виждон йўлидан оғишмай.
 Кечирасиз, муҳтарам домла,
 сиз эса
 бошқа поезд одами!..

* * *

Уч кун бўлди,
поезд олиб кетди
ўғлим ва рафиқамни
олис қишлоққа.
Уч кун бўлди,
олиб кетди поезд
кўзларимни,
қўлларимни,
овозимни,
юрагимни,
ақлу ҳушимни...
Энди мени изламанг, жўралар,
мен шаҳарда йўқман.
Уч кун бўлди,
поезд олиб кетган мени
олис қишлоққа.

* * *

Ўғлим, ҳали сен жуда ёшсан,
кўзларингда чақнар кулгулар.
Қувончларга тўлиб чопасан,
товушингдан уйғонар гуллар.

Бугун сенга ҳамроҳ тулкилар,
бўрилардир ўйин — овунчоқ.
Сен уларни дўст деб биласан
сен-ла ҳозир улар ҳам иноқ...

Икки шохда тебраниб беун,
сенга ором берар беланчак.
Уйқулардан чўчитиб бир кун —
уйғотади сени келажак...

* * *

(Нозим ва Сарварни соғиниб)

Деразадан тикиламан жим,
олислардан бўйлар дарахтлар.
Дарахтларнинг ортида балким
ўғилларим мени ахтарар...

Бағрим ёнар соғинч ўтида,
тебранади кўлимда қалам.
Қулоғимга чалинар янграб
ўғилларим овози ўктам.

«Дадам олиб келар хўрозқанд!»
Ичимга ютаман аламни.
Ўғилларим умидвор, хурсанд...
Синдираман зарб-ла қаламни.
Деразадан тикиламан жим...

БОЛА, АСКАР, КЕЛИНЧАК ҲАҚИДА ҲИКОЯ

Болалик йилларим...
Бизнинг тор кўчага
 ҳарбий кийимда
кўзлари қоп-қора
 буғдойранг аскар келди.
У ўғирликка тушган одамдай
 негадир чўчиб,
 ийманиб,
 атрофга аланглаб,
мени имлаб:
— Биласанми, — деб сўради, —
Лола опанг уйини?
— Қўшнимиз Ханифа холанинг келини, — дея
кўрсатдим зангор дарвозани.
Шунда аскар юзлари
 қизарди анор каби.
Чақнаб кўзлари,
 ненидир шивирлаб олди лаблари...
Сўнг у
 қалтироқ қўлларин
 қўйиб елкамга
хат яшириб қўйнимга
синиқ товуш-ла:
— Бергин, — деди, —
 Лола опангни ёлғиз ўзига.
Мен бўлса,
 нимадандир қувониб
 хатни гулдай авайлаб,
тутдим Лола опам қўлига.

У хатни олган дам
ўқиб,
 кўзларига суртиб,
 йиғлади ўксиб-ўксиб.
Сўнгра кучоқлаб мени,
 ўпиб юзларимдан,
 кўзларимдан,
сўради овози титраб:
— У кетдимикин?
Элтасанми хат ёзиб берсам, дея
кўзларимга тикилди илтижо ила.
Ўша кундан мен
 аскар акали
 ва чиройли опали бўлиб қолдим.
Энди ҳар кун
 келинчак опам уйида
унинг сепларига,
 йўқ, сепларига эмас,
чаросдай қоп-қора кўзларига,
қирққокил сочларига,
 узун-узун киприқларига,
атлас кўйлақларига боқиб тўймасдим,
 кетмасдим қошидан.
Бир оқшом,
 чиқмайди эсимдан сира,
Яна учратдим менга юлдуз берган акамни.
У мени қучиб, эркалаб,
— Опангни чақиргин, — деди-да,
ўзи бўлса кетди дала томон...
О, ўша кун улар,
қари тутлар панасида
 шивирлашди узоқ...
Ўшанда келинчак опам елкаси,
 негадир титради дир-дир.
Кипригига тизилди мунчоқ-мунчоқ ёш.
Мен чидолмай
 келинчак йиғиларига,
уларни тарк этиб,
уйга чопиб,
 бурканиб олдим кўрпага...

Эрталаб кўз очсам,
кўшнимиз Ханифа холанинг
учар эди ҳовлимиз узра овози:
— Ер юткур келиним қочибди
шаҳарлик бола билан, — дея
койирди, қарғарди Лола опамни.
О, ўшанда илк бор
қулоқларим шанғиллаб,
сирқираб кетди юрагим.
Илк бор босди вужудимни титроқ,
негадир бурканиб кўрпага
йиғладим узоқ...
Йиллар ўтди,
бўй чўздим
юксак орзуларнинг беланчагида.
Бироқ учратмадим бошқа
кўшнимиз келинчаги
Лола опамни.

ЯЙЛОВ

Зангори кўйлақлар кийиб
ястаниб ётар яйлов.
Бу ерда
кундузлар-да
кияр зангори либос.
Ҳилпиратиб зангори рўмол
бунда ўйноқлар шаббода.
Гар шоир бўлсанг кел сен ҳам
руҳинг зангор туйгуларга кетади тўлиб.

* * *

Соат милларида чопиб борар умрим
тўлқинларда сузаётган кемадай,
Тин билмас, ором билмас бир дақиқа.
Булутлар кўксига бош қўйгали
соат милларида чопиб борар умрим.

АМАНДА ВА МАНУЭЛЬ

(Виктор Харадан)

Мен сени кўряпман, Аманда,
оҳу кўзларингда ёшлик ёлқини,
сочларингни ювади ёмғир,
кўчада чопасан энтикиб
Мануэлинг ишлайдиган
 заводга томон.

Сочларингда жилва қилар томчилар,
ёноғингда маъсум табассум,
сен борлиқни унутдинг.
Ҳозир уни кўрасан,
 уни,
 севгилингни...

Беш дақиқа танаффус
ўтади дарров,
бирок ҳаёт ўхшар
мангуликка
ҳамда қисқа беш дақиқага.

Сирена жаранглар
танаффус тамом.
Одимлайсан, майин кулгуларингдан
кўча ёришар.
Сенинг бутун вужудингга
шодлик тўлади беш дақиқада.
Борган эдинг шивалаган ёмғир остида
уни кўрмоққа,
 уни,
 севгилингни...

Сўнг баҳодир Мануэлинг
жангга йўл олди,
беш дақиқада
қонсираган жаллодларни
беш марта олди нишонга.

Яна аччиқ фарёд янглиғ
жаранглади сирена.
Кўплар қайтиб келолмадилар,
у ҳам қайтиб келмади, ҳайҳот!

Мен эса эслайман, Аманда...
оҳу кўзларингда ёшлик ёлқини,
сочларингни юваркан ёмғир,
кўча бўйлаб югурасан энтикиб,
Мануэлинг ишлайдиган
 заводга томон...

УЧРАШУВДА

Ўша кеча...
нигоҳларимиз кучоқлашди.
Тилларимиз эса
сукунат қошида сақлади одоб.
Бироқ лабларимиз
суҳбат қуришди узоқ
муҳаббатнинг мунис тилида...

* * *

Бас, кел энди хайрлашайлик,
тинсин чигал ўйлар гирдоби.
Етар ахир шунча жимжитлик,
оғир ахир сукут азоби.

Қара, осмон — зулмат бус-бутун,
бошимизда на юлдуз, на ой.
Сени олиб кетган қора тун
бир умр қалбимда қолар хойнаҳой...

* * *

(Саксонинчи йиллар шеъри)

Саҳар идорага бораман шошиб,
«Келдингизми?» — дейди мудроқ қоровул.
Телефон қичқиради селдай ошиқиб,
«Телага», «Мажлисга» чақиради ул.
Эшик қанотлари ёзилиб шошқин
Девдай кириб келар турфа хархаша.
Кундуз ҳам чўзилиб ўтади бетин,
Чарчаган руҳимга қўнади пашша.
Жиз этади шунда ногаҳон лабим,
Қолдиққа айланар аччиқ сигарет.
Бағри куюк шоир айтгани каби,
Елкамдан кузатиб турар портрет.

* * *

Ҳилол ярақлар
Қиндан чиқарилган ханжардай.
Мен эса
Қўрқаман,
Унга пешонамни уриб олишдан.

“Ёруғ кунлар” китобидан
(1985)

*...Энди сукут йўқ,
Энди ёлғон йўқ,
Энди фақат
Ҳақиқат қолди вужудимда*

* * *

Саҳар уйғонаман
 қуёшдан эрта,
мудроқ далаларга кетаман шўнғиб.
Зангори шаббода уйғонар аста,
қизғалдоқ ҳидлари учади анқиб.

Худди ранг олгандек тонг тушларимдан
шаффоф кўринади кўзимга дунё.
Қадамимнинг янгроқ товушларидан
қуёш уйғонади,
 таралар зиё...

САЙР

Тоғлар томон чопдим бошяланг,
оппоқ нурлар селида ўктам.
Шодлигимни опичлаб аранг,
чўққиларга тирмашдим маҳкам.

Нақ тепамда осмон нафаси,
урилади мовий бир ҳаво.
Пастда эса она-Ер саси,
юрагимни эркалар сабо...

* * *

Сенга тор келди бу кўкрак...

У. Носир

Юрак, сен-ла кетяпмиз,
Уфқ сари энтикиб.
Ҳали олис йўлимиз,
бўлгил бардам ва тетик...

Типирчилаб кўксимда,
тулпордай кишнар юрак.
Энди зафар измимда,
тор келиб қолди кўкрак.

* * *

Эй, уфқларга туташ,
 бийдай далалар,
бугун бағрингизда қаҳратон ҳоким.
Пичоғин санчади қора совуқлар,
кўксингиз сирқирар оғриқдан балким.

Эй, уфқларга туташ,
 бийдай далалар,
бошингизга ёғар, ёғар сўнгсиз қор.
Гарчи қишдир бугун толеингизда
бордир сизни излаб келгувчи Баҳор.

* * *

Чўлпон юлдузларга қарагин, дўстим,
оловга айланган у юлдузларга.
Ахир, зулматларни тилкалаб улар
ёниб йўл очар-ку оқ кундузларга.

* * *

Тун кўксини нимта-нимталаб,
поезд борар ёндириб изин.
Шамоллар учади ҳансираб,
тоғлар эса жилмаяр вазмин.

Қоп-қора ёмғирлар остида
поезд борар энтикиб-ёниб.
Оппоқ тонг отганда кимлардир
кутиб олар уни қувониб...

ТЕПАЛИК

Болалигим кечган уйдан сал нарида туядай
дўмпайиб турар тепалик. Оҳ ўшал тепалик
ортида тенгдошим — ака-ука Иброҳим
Мадаминларнинг уйи бўларди. Улар ила дўст,
иноқ эди нақадар болалигим.

Тепалик бахш этарди бизларга сурур.

Ўша кезлар тепалик завқ-шавққа тўларди лиммо-лим.
Гўзал кечар эди қанча кундузлар...

Иброҳим севарди шеъриятни, севарди жуда. У севарди
капалакни, гулларни. Севарди кўлдаги балиқдарни.

Кўшиқ куйлар эди Мадамин. У куйларди маҳзун, маъюс...
Куйларди...

Эвоҳ, Турди хола кейинчалик ўғилларин
ишонмай кўйди еру кўкка. Чақириб, бақириб
тепалик бағридан кетарди юлиб...

Армиядан телба бўлиб келгач тўнғичи кейингисин
тугаса-да хизмат муддати, қайтмагач уйга, ғалати
бўлиб қолди Турди хола. Гоҳ-гоҳ бўзларди,
узун улур эди она бўридай.

Воҳ, бир оқшом қип-қизил тўшакка буркаб,
фожиа олиб кетди Иброҳим, Мадаминни. Ўшанда
бутун қишлоқ қалқди изтироб кўлида. Турди хола
ўз фарзандларин болта билан чопибди, — деган ваҳимали
шивир-шивир юзди қишлоқда маъюс.

Мен ўша-ўша болалигимни
йўқотиб кўйдим.

Балки ўшанда тепалик
бағрига сингиб кетган болалигим.

* * *

У ҳар қандай улкан дарахтларга ҳам
қўл чўзавермас,
келиб пойига.

У келавермас ҳар қандай дарахтлар соясига.
Унинг ўз суйган дарахтлари бор заҳматкаш,
меҳнаткаш,
мевалари тотли.

Бўйлари ҳам баландмас,
ўсар шамолларнинг пойида.

* * *

Юрагимда портлар сукунат
кўзларим ёнади,
виждоним қичқирар,
озодликка чиқар тилим.
Энди сукут йўқ,
энди ёлгон йўқ,
энди фақат
ҳақиқат қолди вужудимда.

* * *

Оқ отнинг кўзлари маъюс,
нимадир бўлган.
Ёхуд
нимадир бўлиши муқаррар.
Оҳ, у гапира олсайди
қадамларидай янгроқ.

* * *

Бўронлар баридан,
момақалдироқ садосидан,
чақмоқлар тиглаган
осмон бағридан —
сени топдим, Ҳақиқат.

АДАШГАН ОДАМ

Қайга келиб қолдим
олдга йўл йўқ,
Воҳ атрофим кўнғир деворлар,
паришон қарайман ортимга
илондай тўлганиб ётар
Кимсасиз — яланғоч сўқмоқ.

НОЗИМ ҲИҚМАТ**Бир парча осмонинг бўлса...***Нозим Ҳикмат*

Бир парча осмонинг бўлса,
 тикилсанг,
 нур сепар қалбингга юлдузлар
 йўлингни ёритар ой.
 Бағринг ҳам осмондай юксалар.
 Тунлар
 кўрганларингни,
 билганларингни,
 юрагингнинг дардларин очиб
 ёзсанг шеър,
 оромли ўтарди тунларинг.
 Ватанингда ҳақиқатнинг пешонасини
 силаганинг,
 кўксингдан жой берганинг учун,
 озодликнинг қуш каби эркин,
 бемалол яшашига қайғурганинг
 учун,
 сенга ҳеч ким зулм тошларин отмаса,
 онанг қучоғидаги каби яшасанг.
 Бир кун ўлсанг,
 сени ватандошларинг,
 қариндошларинг,
 хотининг,
 ўғил-қизларинг,
 дўстларинг
 қўмсалар Ватанингда.
 Ўлмайсан,
 жасадинг кўмилса
 Ватан тупроғига.

Ахир бу кўчада,
бу хонадонда
анчадан бери:
— Ҳой, етимча,
бормагин дедим-ку мактабга,
нима ҳам бўларди отанг топгани.
Бунчалар бўлмасанг ўжар, кулоқсиз,
пуллаб кел қатикни.
Пуллагин думбулни.
Яна мук тушдингми китобга.
Сенинг ниятинг бошқа.
Дилинг,
йўлинг бошқа.
Ол-да китобингни,
йўқол кўзимдан, — дея
қаҳрини,
заҳрини сочган,
имон, виждонини сотган,
бир бегона аёл яшар.
Мен эса
у билан чиқишолмасман...

* * *

Бешинчи қаватдаги
уйим деразасидан
момақалди роқ,
чақмоқ
ва шамоллар билан
кириб келар тун...
Тортар мени бағрига—
зулмат қаърига.
Мен эса
чақмоқ кўзларим,
ўтли юрагим билан
тун кўксин ёриб,
бошлаб кираман Тонгни.

* * *

Кўнглим тоғларига суялиб,
оҳудай беозор юрасан.
Кўзларингда ибo, уялиб
тонгдай oқ хаёллар сурасан.

Кўзларимнинг соғинч нурида,
шабнамдай турасан сизилиб.
Умримнинг серзавқ бир кунида
қуёшдай оламан симириб.

ҚҰШИҚ

Оқ гулим,
 оппоқ гулим,
 севаман сени.
Мушки анбар бўйларингни
шамолларга бермайман.
Қолдирмайман асло
 ёмғирларга,
 дўлларга.
Оқ гулим,
 оппоқ гулим,
 асрайман сени
юлиб сўлдиргувчи қора қўллардан.

* * *

«Ойнинг ўн беши қоронғи,
қолган ўн беши ёруғ».

Тўғри гап. жоним.

Мана,

қоронғу кунлардан тимирскилана-тимирскилана,
аланглаб-аланглаб ўтдик.

Ана оқариб кўринар алҳол,

нурлар кийиб олган оқ кунлар олдимизда.

Энди ишонгин, жоним,

чаноқдаги пахтадай хандон очилар кунларимиз.

* * *

(Ҳазил)

Дарахтлар,
қўлингизни беринг.
Қарсақлар чалайлик
баҳорнинг шарафига,
хушомад қилмасак, тагин
аразлаб қолмасин баҳор.

ҚИШ

Ой, сен ҳам
Совқотиб қолдингми,
Осмон бағрида ёлғиз?!

ҲАЯЖОН СУВРАТЛАРИ

Тонг, сенга ҳавас қиламан,
тунни ҳар кун қувасан
ва бошлаб келасан қуёшни.

* * *

Дунёга келдинг, бойчечак,
мудраётган тошлар гирдингда;
Бу ерда ким сени қадрлар?!

* * *

Узоқлардан келган турфа
нотаниш қушлар,
келинг,
менинг тилимда гаплашайлик.

* * *

Мажнунтол,
шоҳларингни баланд кўтар,
кўрмаяпсанми —
шундоқ пойингда заҳарли тиканлар ўсяпти.

* * *

Райҳон, мунча бўйларинг ширин,
билмадим,
шамоллар қайта элтиб
кимларнинг димоғига тутаркин!

* * *

Дарахт, шохларингда ўйнаётган,
меваларингни чўқийётган чумчуқ,
наҳот, ўзини бахтли деб билса?!..

* * *

Сен баҳор осмонисан, севгилим,
мен бағрингда турғун бўлмай,
тирқираб,
дилдираб юргувчи булутман.

* * *

Сен жуда узоқда яшайсан,
орамизда оҳ қанча тоғлар бор.
Барибир тунлар ойдаи,
кундузлар қуёшдай порлаб
турасан.

* * *

Гунчалар қошида ўртаниб,
тонг-саҳар сайрайсан, булбулжон,
бу пайт тушда кўрар залворли қўлларни гунчалар.

* * *

Қулогинга нимадир дейишим керак,
сен бўлса яшириниб олибсан қудуққа,
айт бунча ҳаёни қайдан олдинг, ой.

* * *

Дилимда шу қадар сўзлар кўп,
оқ, қора, қизил, яшил, сариқ...
Баъзи бирларидан кўрқиб яшайман.

* * *

Шарқираб оқаётган сув узра ўйнар,
ойнинг тилларанг синиқлари,
уларни еб қўймаса бас илонлар...

“Изтироб остонаси” китобидан
(1992)

*Онамнинг қабрида унган майсалар,
Мен сизни кўксимга босаман суйиб...
Энтикиб кетади куюк юрагим,
Сизларда онамнинг ҳидларин туйиб.*

* * *

Уйғон, митти майсажон, уйғон,
ҳидларингга чўмилсин ҳаво.

Уйғонгил,
эй, тиллари бийрон,
шивирингга чулғансин дунё.

Сен — хурсан, кўл чўзсанг қуёшга
ёғилади шаънингга олқиш.

Ахир,
қарға қанотларида
узоқларга учиб кетди қиш.

ЭРКИНЛИК*Мирзога*

Тақир йўл.
Унда бир тулпор,
елиб борар бежилов.
Унинг янгроқ туёқлари остида
чақнар чақмоқ.
Ёлларини тарайди шамоллар.
У кишнаса,
титраб уйғонади
олис тоғлар ҳам.

* * *

Улкан боғнинг
дарахтлари ям-яшил.
Учиб келиб олислардан
унга қўнар,
меваларин чўқир,
турфа хил,
турфа ранг қушлар.
Улкан боғнинг
оқ ятакли боғбонин эса
милтиғи йўқ қўлларида...

ҚУВА

Уч тарафи — пахта,
тўртинчи томонда ястанган адир —
этаклари узра гуркираб бедор
иболи қизларни,
гулгун юзларни
офтобдан яширар анорзор.

* * *

Бир кун бағрингизга елиб бораман,
ҳей, менинг қон ютган анорзорларим.
Соғинч ўтларида бу кун ёнаман,
эй, сиз дийдоримга интизорларим,
бир кун бағрингизга елиб бораман.

Анорзор боғларим, билмайсиз сизлар,
менинг ҳам фироқда бағрим лахта қон.
Ўзимни отганман тирик ўтларга.
Бир кун қайтмасам бас, безабон, бежон,
ҳей, менинг қон ютган анорзорларим.

ОНАМ ҚАБРИДАГИ МАЙСАЛАР

I

Онамнинг қабрида унган майсалар,
мен сизни кўксимга босаман суйиб.
Энтикиб кетади куюк юрагим,
сизларда онамнинг ҳидларин туйиб.

Онамнинг қабрида унган майсалар,
бир сирни сўрасам келмасин малол.
Бошингизни силаб онам қўллари
уйқудан уйғотган сизни, эҳтимол...

Онамнинг қабрида унган майсалар,
мен сизни кўксимга босаман суйиб.
Энтикиб кетади куюк юрагим,
сизларда онамнинг ҳидларин туйиб.

II

Тонгда борсам онам қабрига,
йиғлаётир майсалар юм-юм.
Оҳ, майсалар билан мен бирга
кўзёш тўқдим — тўлиб юрагим.

Майсаларнинг тушларига ҳам
онажоним кирган, эҳтимол.
Келолмайин сўнг хушларига
йиғлагандир мен каби беҳол.

Кўхна қабр устида абад
ўсаётган эгик майсалар.
Огоҳ этинг мени ҳам албат
онам сизга бир гап айтсалар.

III

Одам бўлдимми менам?...

Миртемир

Онажон,
чўкиб қолган қабрингизда
майсалар унди.
Менинг изларимни
вақтнинг шамоллари кўмди.
Онажон,
ўзга қабрлар
қад ростлаб,
тўн кийди мрамардан.
Атрофида турфа гуллар,
шоҳ ёзди улкан дарахтлар.
Онажон,
сизнинг чўккан қабрингиз қошида
чўкиб қолди менинг ҳам руҳим.
Чўкди қора булутлар бағримга,
кипригимга чўкди юлдузлар...

IV

Овлоқ қишлоқ.
Дала оғушида қабристон,
унда бир уй бор,
деворлари тупроқдан.
Ўша уй қошига гоҳ
борганимда тўлиб юрагим,
кўзларимнинг тахир сувини
нураган деворларга тўкиб қайтурман.
Овлоқ қишлоқ.
Дала оғушида қабристон,
унда бир уй бор...

V

Сиз кўзларимга тикилиб дердингиз:
«Болам, улғайсанг,
ёлғизликнинг қўлларига ташлаб мени,
улкан шаҳарларга кетиб қолмайсанми?»
Мен ҳали меҳрингиз сувига қонмай,
мен рангин дунёни танитай туриб,
болаликнинг хилват кўчаларига ташлаб
мени,
ўзингиз қайларга кетдингиз, Онажон?!

1. УКАМГА ХАТ

(Саксонинчи йиллар шеъри)

Салом, ука,
 қандай аҳволинг,
 юрибсанми сиҳат-саломат?
 Шод-омонми
 келин, болалар,
 Сен уларга мендан салом айт.
 Ука,
 отам соғлиғи қандай,
 юрибдими бардам-бақувват?
 Яшайсан-ку
 бирга ҳарқалай,
 дуосин ол,
 бўлсин саломат.
 Боролдингми
 қабристонга ҳам,
 чўкмаганми
 онамнинг қабри?!

Ука,
 сенга бир гап айтмасам
 чидолмайман, етмайди сабрим.
 Рўзномада ўқиган эдим,
 ўн бир нафар
 болали аёл,
 пахтазорда
 «Теодан» деган
 химикатдан бўлганин беҳол.
 Шифохона:
 «Ўрин йўқ» — дея,

беморларни қайтаргани, оҳ,
юрагимни этди-ку яра,
эслаб ўтар —
тунларим уйғоқ...
Яшасам-да
мен олисларда,
бағрим тиглар
пахта ўйлари...
Бу йил қандай, —
пахта сизларда
бошлангандир «ҳосил тўй»лари.
Мактабларда сукутдир ҳоким,
қизигандир
пахта «ўқиши».
Эҳ, шўрликлар,
нима ҳам дердим,
оғир кечса терим ташвиши.
Декабр ҳам, ана, одимлаб,
остонада эшик қоқмоқда.
Қарғалар-чи,
қолди қағиллаб,
биноқ
тонглар илиқ отмоқда.
Ука, бу ҳам
бир бахтдир катта,
ҳа, табиат шафқати беҳад.
Далалардан бўшаб, албатта,
укагинам,
ёзгил жавоб хат.

2. УКАМДАН ХАТ

Ака, бу йил режа тўлмади,
ишласак-да тагин зиёдроқ.
Даламизда пахта бўлмади,
баҳору ёз тинмадик, бироқ...

Ёмғирлар ҳам тинди, тинмадик,
еллар тинди,
тинмадик бизлар.
Қайноқ-ўтли кунлар ишладик,
тун... ишладик, гувоҳ юлдузлар.

Қорлар кечдик,
кечдик тупроқ, лой,
даламизга меҳр сўнмади.
Ҳар ғўзани суйдик эринмай,
биноқ
бу йил режа тўлмади.

Пахта экдик ҳар қарич ерга
пешонадан оқиб теримиз.
Чарчамадик пахтадан, аммо
чарчаб қолди она-Еримиз.

Ака, отам сочлари каби
оқарган-ку она-Ер кўкси.
Балки шундан пахта бўлмади,
юрагимиз эзилди ўксиб...

Ака, бу йил режа тўлмади...

ОТАМ ВАФОТИ

Мотамсаро аёл сочига ўхшаб,
қариган тоқларнинг ҳурпайган барги.
Анорлар ўсади бетартиб, шохлаб,
кетмон четда турар кетмасдан занги.

Ер искаб Олапар чўзиб увлайди,
кўзларин сатҳида сизиб турар нам.
Депсиниб кўрада қўйлар маърайди,
соғдирмай қўйди-ку озғин сигир ҳам.

Ҳовли этагида кафтдай бедазор
сўлган сувсизликдан ранги сарғайиб.
Оҳ, отажон, ҳали «йил»ингиз ўтмай
наҳотки уйимиз қолди мунғайиб...

УЙФОҚ КЕЧАЛАР

I

Рутубатли тун...
Совуқ ижара хонада ёлғиз ўзим.
Қалқиб-қалқиб сузали
хаёлларнинг тўлқинида вужудим.
Нимадир юрагимга тиф бўлиб санчилар
ва қандайдир оғриқ кирар руҳимга.
Бирдан ўғлимнинг
чучук тили,
қийқириқлари,
йиғилари
ва куюнчак аёлимнинг:
«Уйимиз бўлиши керак ўзимизнинг ҳам,
болани жойлаш керак боғчага,
тўлаш керак ижара ҳақини»
каби турфа ҳасратларига
тўлиб кетар кўксим...
Мен эса...
Бағримга босганча Нозим Ҳикмат китобин,
олиб шеър дафтаримни,
ўқдай отиламан ташқарига...
Оппоқ тонг отаётган пайт,
кўксимда рангин наволар,
қўлимда калит,
очаман дарвозани,
энтикиб қарши олар мени,
ўғлим,
аёлим
ва торгина ижара хонам!

II

Тун... Шаҳарнинг қоқ ўртасида
чирқиллайди яраланган қуш.
Ўкинч-алам хазин сасида,
атрофига тикилар нохуш.

Мажруҳ қушча сўрайди нажот,
эртасига қараб умидвор.
Худбин шаҳар қўйнида наҳот
топилмаса бирон халоскор?!

III

Ёз туни...
Пахтазор этагида
тунамоқ бўлдим
синиққан майсалар билан.
Бироқ, ухлолмадим,
келаверди димоғимга
турфа дориларнинг аччиқ ҳидлари.
Мен-ла тунни бедор кечирди
шўрлик чигирткалар чириллаб...

IV

Зулмат кеча.
Тинмайди ёмғир,
япроқ каби титрар вужудим.
Тўрт тарафга боқаман оғир,
кўринмайди туннинг худуди.

Билмам — қачон ёришади тун,
қачон нурга чўмилар атроф?
Мана шундай интиқман ҳар кун
интизорман йўлингда, офтоб!

* * *

Тўкилганда ойдан ёғдулар
яшнаб кетар улкан дарахтзор.
Оппоқ нурга чўмилиб сувлар
далаларга кирар беозор.

Тўкилганда ойдан ёғдулар
симиради майса-гиёҳлар.
Буғдойзорлар сокин шовуллар,
олисларни бўйлар қиёқлар.

Тўкилганда ойдан ёғдулар,
заррин либос қияди осмон.
Фақат сукут кўксини тиглаб
тиним билмай чақнайди кетмон.

* * *

Ҳамқишлоқ, тенгдошим Неъматиллонинг
елкасида кетмон ярқирар — кулар.
Бийдай далаларга тикиб умрини,
очиб юрагини қўшиқлар куйлар.

Қўшигин тинглайди ялангтўш тутлар,
тинглар эгатларда чопаётган сув.
Тинглаб қўшигини барра майсалар
мурғак қалбларида уйғонар туйғу.

Бийдай далаларга тикиб умрини
қўшиқлар куйлайди тенгдошим Неъмат.
Кечаларга сепиб тилла нуруни
тинглайди қўшигин ой—сарвиқомат.

ТЕРИМЧИ ҚИЗЛАР

Юлдузлар кўз юммай уйғонар
қишлоқнинг теримчи қизлари.
Шудрингли далага йўл олар
тонг нурига чайиб юзларин.

Юлдузлар кулганда самода
даладан қайтишар ҳоришиб.
Чарчоқлик кезади вужудда,
юзлари чангларга қоришиб.

Оппоқ хаёлларга беланиб,
ётишар кутганча эртани.
Қишлоқ қизларининг тушига
киради девларнинг маскани...

ҲАЖАЛХОН АЯ

Йўқ,
Сиз Ҳажалхон аяни билмайсиз,
у оддий аёл.
Этагида тўққиз полапон —
қийқиарар келажак.
Ёнларин тортқилаб ўйнар шаббода,
юзларида пахта излари.
Эгнидан анқир қора тер ҳидлари.
Сийрак сочларига қўнган қор.
Умр йўли — дала
ва дўппидай ҳовли.
Пахтазорда ёришар тонги,
шоми пайкалларда кечади.
Гоҳида аясин излаб кенжаси
эгатларда ухлаб қолади.
Йўқ,
Сиз уни билмайсиз...
Бугун олтмишни қоралаганда,
сафдош аёллар,
қизлар
сардор этиб сайладилар ўзларига Ҳажалхон аяни.
У пуч режалар тузмади,
ваъдалар бермади «катталар»га катта.
Фақат ерга
берди бутун меҳрини,
берди бутун сеҳрини.
Букун чексиз далаларда
шаббодага юз тутиб,
дуолар айтиб
Ҳажалхон аянинг умрига тилашар умр
яшил кўйлакли ғўзалар.

* * *

Тупроқли кўчанинг икки бетида
саф тортиб ўсарди тераклар, толлар.
Шохида қувнарни ўт болалигим,
соясида давра қуради чоллар.

Япроқлар овози уйғотди бир кун
мактабга бошлади сердарахт кўча.
Яна япроқларнинг сеҳрли саси
руҳимга шеър бўлиб кўчди бир кеча.

Мени йироқларга олиб кетди шеър,
тингладим турфа хил куйлар, оҳанглар.
Гўзал мусиқалар, нафис товушлар
бу кун қулоғимда майин жаранглар.

Лекин вужудимни тарк этмас сира,
ўйчан кўзларимдан ўчмас акслари.
Қулоғим остида жаранглаб турар
болалик дарахтин хазин саслари...

ОҚТОЙ ҲАҚИДА БАЛЛАДА

Бир итим бор эди эслайман ҳамон...
Олиб келган эди бизларга уни
отамнинг тенгқури, тоғлик бир чўпон —
кўзи очилмаган кучукча эди.

Қўлларимдан овқат ерди беҳадик,
қайга борсам елар эди ортимдан.
Бизлар бирга ўйнаб, бирга қувнардик,
баъзан мен чопардим унинг ортидан.

Оқтой бир ит бўлди, оёғи узун,
ёш ниҳол гавдаси қувватга тўлди.
Аммо кўчамизда кимлардир у кун
қалблари ҳасадга лиммо-лим бўлди.

Ҳовлимизда озод юрар эди у,
занжир солмас эдик сира бўйнига.
Оқтой ҳеч кимсани қопмас эди-ю,
биноқ йўлатмасди ўзгани уйга.

Бир кеча эсимда ҳуриди узоқ,
о, зириллаб кетди деразалар ҳам.
Бир зум ўтмай тинди овози, биноқ
юрагимни эзиб ув тортди бирам.

Шошиб борган эдим Оқтой олдига,
менга боқар эди кўзлари маъюс.
Тун бағрига кирди кимдир қорайиб,
билмадим ким эди... (Билмайман ҳануз).

Шу кеча ҳовлида улиди Оқтой,
тоғларга термулди кўзларида мунг.
Ё ёдига тушган у туғилган жой,
ё бўри кўринган кўзига унинг...

Тонгда дарак берди таниш йўловчи
тоғ йўлида Оқтой ўлиб ётганин.
Игна қўшилган нон деди лунжида,
ва айтди изида қонлар қотганин.

Гоҳи узун тунлар бағрим ингранар,
кўзимга кўринар Оқтой дамо-дам.
Менинг ҳам руҳимга санчар игналар
қора тун бағрига сингиган одам...

РАМАЗОН

Рўза... Оқшом қора чиммат тортганда,
қишлоқ болалари аста йиғилиб,
кўмиб кўчаларни шовқин-суронга,
«Рамазон» айтардик завқларга тўлиб.

Эсимдан чиқмайди кўзим ўнгида
қанотлари йиғиқ нақшин дарвоза,
биз ўжар болалар унинг тагида
«Рамазон» айтардик баланд овоз-ла.

Бир маҳал шарақлаб эшик занжири,
кўзлари чақмоқдек баҳайбат одам,
«Рўзаю рамазон ман қилинган» деб
бизни кува кетди ўшқириб у дам.

Ўша кун уйларга тарқалдик маъюс,
бадқовоқ одамдан кўнглимиз яра.
Отамиздан билсак у экан «фирқа»,
унинг иш жойи ҳам катта идора.

Йилларнинг занжири чўзилиб узун,
қишлоққа боргандим қаранг, у одам
энди болаларга танбеҳ берарди:
«Рўза тут, билгин деб, рамазонни ҳам».

Гарчи замон ўзга, ўй босар мени,
қалбим энтиктирар ғалати туйғу.
Агарда яна терс айланса бу чарх,
не деркан эртага болаларга у?..

* * *

Қишлоқда кексаю ёшлар йиғилиб
сумалак қиларди келса ҳар баҳор.
Биз болалар бўлса чопиб, йиқилиб,
атрофда ўйнардик зерикмай зинҳор.

Ёғочдан қошиқлар ясаб хушчақчақ,
сумалак ялардик пишмайин ҳали.
Шамолдай билмасдик нелигин чарчок,
ёнаётган олов эдик бамисли.

Ўша кун бизларга отинча ойи
қалин бир китобни ўқиди ўнгдан.
Муҳаммад Пайғамбар кимлигин билдик,
мусулмон дунёсин уқдик биз ундан.

«Қуръон» деб аталмиш китобдан у чоқ
нелигин англадик дўзах, жаннатни.
Тушундик нелигин савобу гуноҳ,
тушундик китобдан иззат-ҳурматни.

Букун кезарканман ёруғ дунёни,
кўнглимни ёритар ҳузурбахш офтоб.
Не замон ўтса-да отинча ойи
қулоғим остида ўқийди китоб.

БЕРКИНМАЧОҚ

Юлдузларнинг кирсиз нурига чўмиб,
бизлар беркинмачоқ ўйнардик бетин.
Беркинардик пахса девор ортига,
беркинардик дарахт панасига жим.

У дамлар излардик бир-биримизни
ой ёғдуларида энтикиб, чопиб.
Севинч тўлқинлари юракка сизмай
қай бир бурчаклардан келардик топиб.

О, гарчи бугун ҳам йиллар барида
ҳамон ўйнаяпмиз биз беркинмачоқ.
Биримиз беркиндик амал курсига,
биримиз кимнингдир пинжига бу чоқ.

Яна қай биттамыз яшаймиз сокин
ишрат хонасига беркиниб обдон.
Биримизни эса юҳодек ютиб,
замин ўз домига яширган чунон.

Букун беркинмачоқ ўйнаган йиллар —
айрилиқ ханжари бағрим поралар.
Агар қайтолсайдим болаликка мен
топардим албатта сизни, жўралар.

* * *

Мен шу қадар ҳоридим,
ёнаётган руҳимда кезар
беғам одамларнинг қадамлари
ва совуқ башаралари...

Мен шу қадар ҳоридим,
гар сен бўлмасанг, муҳаббат,
йиқилиб кетардим,
капалак нафасидан ҳам...

МУҲАББАТ**1**

Кеч гуллаган олма мисоли букун,
юрагимга кириб келдинг, муҳаббат.
Ўтса-да умримнинг ярмидан кўпи,
муҳаббатим, сенга тилайман сабот.
Бўронлар туради энди олдимда,
аччиқ изғиринлар тиглар бағримни.
Хаёлим юртига қорлар ёғади,
оҳ, нелар кутади умр — боғимни.
Ай, бағримга олов ёққан паризод,
сочдим-ку елларга кўп сирларимни.
Мен энди сипқориб севги бодасин,
бахшида этаман сенга умримни...

2

Кеча... Кўринади на ой, на юлдуз,
шамол изиллайди чимдиб юзимни.
Дарахтлар соч ёйиб шивирлар маъюс,
йўқотиб қўйганман тамом ўзимни.
Йўлим йўқ юрарга, йўқдир эс-хушим,
атрофга қарайман нигоҳим тўниб.
Бир ён ўғилларим — янгроқ товуши,
бир ёнда чорлайди севгилим ёниб.
Билмадим, бу кеча не кечар ҳолим,
вужудимни ёқар икки ўт сеҳри.
Бошлаб кетармикан муҳаббат йўли,
ёхуд олиб қолар остона меҳри?..

3

Кетгансан бу ердан кўп олисларга,
энди сенсиз ғариб бу гавжум шаҳар.
Сиримни фош этиб ой, юлдузларга,
девона юрагим ёнар, ўртанар.
Ялдо кечалари ўзимни билмай,
ёниб чиқараман овозим толғин.
умидим гуллари очилмай, кулмай
йўлингга сочилган заъфарон, сўлғин.
Мен бу кун ишқингда бемору ғариб,
бу ёруғ дунёни кезгайман маъюс.
Топаман бир куни сени ахтариб,
эй, менинг фариштам, севгилим ой юз.

4

Бу кун мен саҳрода қолган йўлчидай,
висолинг йўлида ўртандим, куйдим,
Сенсиз гулбаҳорим менга қишлигин,
ёз эса кузлигин англадим, туйдим.
Сенсиз ўтаётган узун умримни
қарзга берганман фоний дунёга.
Сенга гар етишсам, у кун умримни
қайтариб оламан, чўмиб зиёга.

5

Узоқларда яшайсан энди,
эшитаман овозинг симдан.
Менга олиб келар саболар
сочларингнинг бўйларин зимдан.
Ой эслатар оқшом юзингни,
Кўзларингни эса юлдузлар.
Тушларимга кирасан тунлар,
энди узун бўлар кундузлар...

6

Биламан,
сенинг ошиқларинг кўп,
соядай ортингдан эргашар.
Хоҳласанг, энг ёруғ юлдузни,
ойни ҳам
гулдай тақиб қўйишар кўксингга.
Амин бўл,
улар капалак каби
гулдан-гулга кўчувчилар.
Менинг калтадир қўлларим,
ғарибдир сўзларим,
биноқ
мўъжаз юрагимда
сенга муҳаббатим бор,
муҳаббатнинг ўзидан ҳам катта.

7

Изларингдан чопдим ҳушимдан оғиб,
биноқ етолмадим, эй кўнглим гули.
Афсус, бу ерларда итдаин изғиб
йўқотдим, йўқ энди умидим йўли.
Оҳ, юлдузларнинг кўзлари ёниқ,
самода ўйнайди шуълалар ўктам.
Ой вақт дарёсида оқади тўлиқ,
бир мен бу дунёда адашган одам.

8

Йўқ, бу ердан энди кетмасман,
не умидда келганман ахир.
Эй севгилим, сени топмасам,
кечар умрим аччиқ ва тахир.
Излаганим — куюб-ёнишим,
не қилайин паймонам тўлса?
Бир кўрингин тинсин хонишим,
агар исминг Ҳақиқат бўлса.

* * *

Қаноти қайрилган қушча мисоли
синиқдир овозинг — ғамгинсан ғоят.
Нечун энди кулмас чўлпон кўзларинг?
Ёхуд тарк этганми сени саодат?

Кувноқ давраларда энди бўлмайсан,
ёлғизлик элида кезасан маъюс.
Наҳот энди, наҳот, бир бор кулмайсан,
эй менинг қаршимда синиққан юлдуз.

Деразанг кўзига урилар ёмғир,
ташқарида кезар яланғоч совуқ.
Хонанг ҳам совийди, жунжикиб охир
кўрпага бурканиб сен тортасан «уҳ».

Топталган оппоқ гул кирар тушингга,
юрагингни эзиб ўтар бир сезги.
Энди келолмассан тамом ҳушингга,
сен ахир адашган, хўрланган севги.

ВИСОЛ**I**

Теваракка таратиб чирой
сен келасан бамисли зиё.
Ҳарир кўйлак кийиб чиқар ой
рақобатга чоғланиб гўё.

Чўчибгина қўлинг силайман,
сочларингни ўйнайди насим,
кўзларингдан меҳр уқгайман
бир ҳисларга тўлади кўксим.

Майсазорга чўкамиз, сўнгра
юлдузлардан ололмайсан кўз.
Эҳтирос-ла жўшиб мен эса
сочларингни тарайман бесўз...

Ой ҳам кетар сукут отида,
сен қўлингни чўзасан беҳуш.
Мен симириб туннинг тотидан,
тонг қўйнига кираман сархуш..

II

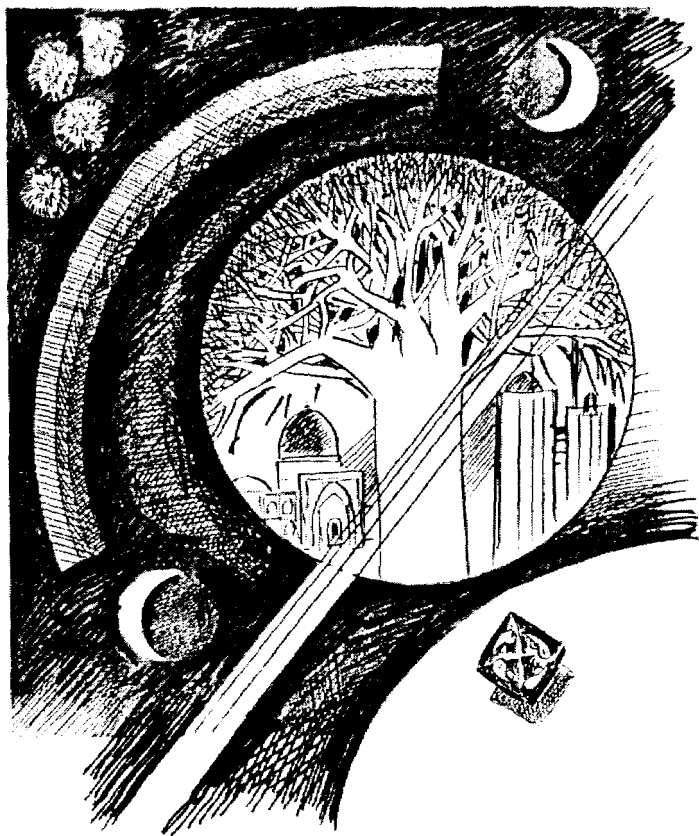
Ўша кун...
Сен келдинг қамардай тўлиб,
қоп-қора дарёдай сочларинг
кўксингдан оқарди лиммо-лим бўлиб.
Эсимдан оғдирди,
ўзни йўқотдим,
жисмимни кўмдилар сочлар тўлқини
мен чўкиб кетдим қора дарёга...

ЧИВИН

Қайга бормай эргашар ортимдан
ингичкабел, қоракўз чивин.
Қулоғим остида ашула айтар,
баданимда қолдириб аччиқ заҳрини
қонимни зулукдай сўрар.
Тушларимга кирар бир танноз бўлиб.
Бўйруқлар берар:
— Ишланг, — дер, — кечалар, кундузлар.
Дер: «Бойликнинг ортидан чопинг ҳарсиллаб
то ўпкангиз бўғзингизга тиқилгунча».
Тагин
ялинар,
ёлворар,
илон каби аврар,
«олиб беринг» — дея қўш кўзли тилла балдоқ.
Анқитиб димоғимга фаранг атирларини
кўйнимга кирар,
«совға қилинг» — дея ажнабий кўйлак.
Тагин дер, қошларини қоқиб:
— Анаву дўкончи аёл уйининг
остонасидан то шипига қадар гилам.
Нечун, бизда бўлмас!..
Уйғониб кетаман таъқибнинг калтакларидан,
чақаетган бўлар кўксимни
ингичкабел чивин.
Бас, дейман,
кўзларимдан қуваман ғафлат уйқусин.
Энди
бедор бўлинг сезгиларим,
бешафқат туринг узун панжаларим...

“Тун товуши” китобидан
(1993)

*Юрагимнинг деворига урилар қаттиқ
Туннинг қоп-қора товуши...*

НАВРЎЗ

Ўтди қишнинг аччиқ кунлари,
Туркистоннинг бағрида Наврўз.
Қалбларни гуллатар энди баҳор,
оҳ, бу кунларни Чўлпон,
Қодирий кўрсайди...
Руҳим осмонида чарх урар
армон қушлари.

* * *

Ой мунча нурсиз? Ёниб тугаган оловнинг юзин кул босган янглиғ хира. Бир сўзнинг ишқида вужудим ёнмоқдадир чирсиллаб. Ой бўлса сўниқ кўзларини қайгадир тиккан. Ҳей ой, кел, ёлво-раман. Ёнаётган вужудимдан олгин аланга. Сўнг ёрит дунёнинг зулмат кечаларини.

Ёрит нажотга зор инсонларнинг қоронғу кулбаларини. Ёрит қай бир инсонларнинг қўнғилларини. Эй, ой, менинг бир сўз илинжида борлигим ёнмоқда ловуллаб.

* * *

Рауф Парфига

Кеча... Баркашдай ойни қора булутлар аждари ютар.
Қари дарахтни қўпоргудай унга шамолнинг
залворли қўллари чанг солар. Шу кез дарахт
пойига жуссаси кичик, кўзлари толғин
инсон келди. Унинг лаблари нималарнидир
пичирлар. У балки худодан шамол тинишини,
дарахтларнинг омон қолишини сўраётгандир.
У балки дарахтлардан паноҳ излаётгандир.
Ахир унинг юпун кийим-бошларини
кучайиб бораётган ёмғир шалаббо этган.
Шамол оч бўридай увиллар. Ёмғир кучаяр...

1 ИЮЛ 1992 ЙИЛ

Ёзнинг қайноқ кунларида мен сени йўқотдим.
Қуёшга қарайману ёнаётган қуёш қаршисида
жунжикиб кетаман. Қуёшга қарайман кўзларим
косаси лиммо-лим тўла илтижо ила. Қуёш бўлса
ёнмоқда оқ аланга сочиб дунёга. Руҳим кенглик-
ларига эса қор ёғмоқда. Бунча совуқ бўлмаса кунлар...

ИЛТИЖО*Чори Аваз хотирасига***1**

...Шарқираган сой соҳилида ёлғиз дарахт,
илдизларин ялайди оқ ёлли тўлқинлар.
Зангор сочларини юлгай шамоллар.
Оҳ, жуда ҳам оғир унинг қисмати,
Аллоҳим, ўзингсан ёлғиз суянган тоғи.

2

Куз. Намозшом. Осмон денгизида
қатор кемалардай сузади турналар.
Оҳ, улар сафида бор эди
менга таниш ярадор турна.
Ўзинг мадад бергин унга, худойим.

3

Унинг феъли оғир эди,
ҳаёти ҳам оғир кечди.
Оғир ўтди ўлими ҳам,
Эй, парвардигор, сендан сўрайман
енгил кечсин у дунёси.

4

...Менинг оқ отимни
миниб қочди туман.
Арзимни айтдим анавиларга,
бироқ тингламади улар
эй раббим, ўзингдан бошқа кимим бор?..

ТУН ТОВУШИ**I**

Кўзларимга бермас уйқу,
юрагимнинг деворига урилар қаттиқ
туннинг қоп-қора товуши.

II

Тун бўйи тинмади итлар ҳуриши,
оҳ, бу товушлар тунни эмас
гажиди менинг чап кўксимни.

III

Тун... Уйғотиб юборар мени
деразам ортидан ўтиб бораётган
ойнинг оёқ товушлари.

IV

Тунлар юрагимга солар ваҳима
бойўғлининг сайраши.
Дарахтзор эса ҳали ям-яшил.

* * *

Мен қушманми?
Ўзим ҳам билмайман.
Ухлайман,
уйғониб кетаман.
Қарайман атрофга:
қора бахмал оғушидаман.
Ухлайман,
уйғониб кетаман
йиғиштириб олмас,
қора пардасин кундуз.
Ухлайман,
уйғониб кетаман
сабримдан-да узун тунлар.

БОЛАЛИКНИНГ БЕДОР ТОВУШЛАРИ

Болалигим кечган кўча, уни ёқалаб ариқ оқади. Ариқнинг лабида осмон билан сирлашаётгандай серпўстлоқ, сервиқор жийда тебранур... Уралар сувларни ютгани каби у жийдани йиллар ютиб кетди. Бу кун ўша жийдадай кексайиб бормоқда умрим дарахти. Бу узун умрим ичра ўшал жийдадай дарахтни кўрмадим сира. Бу кун тушларимга аждодларим эккан ўша жийда киради. О, бунчалар яқин, бунчалар ойдин болалигим ўлкасидаги жийда.

* * *

Бу кун хаёлимнинг ям-яшил диёрида
куёшни опичлаб келаман дея,
Уфқ сари қанот қилиб қўлларин,
чангитиб тупроқли кўчани
ялангоёқ чопиб борар болалигим.

* * *

Тунлари қулоғим остида
ҳайқириб уйғотар уйқудан
болалигимнинг безавол товуши.

* * *

Тушимда бир қушчани кўрдим
шовуллаган терак шохида
ўйнар эди озод ва эркин
Саҳар пайти ёдимга тушди
олис болалигим, Кува боғлари.

* * *

Кува боғларида
анорлар гуллади алвон-алвон.
Мусофирлик кўчасида
менинг ҳам бағрим анорзор каби
гуллади қип-қизил.

КУННИНГ УМРИ

Бомдод

Хўрозлар қўноқда қичқирар,
қўйлар чўзиб-чўзиб маърайди.
Гийқиллаб дарвоза очилар,
мудроқ ит эриниб қарайди.

Елкада чақнаган кетмони,
белига бойланган тушлик — нон.
Етаклаб қариган сигирни
даласига кетмоқда деҳқон.

Қуёш ҳам, хув, узоқ-узоқда
кумуш сочларини ёйгайдир.
Энди куни бўйи қишлоқда
оқ яктакли кундуз толгайдир.

Пешин

Офтоб ҳам тик турар терак учида,
ғўза япроқлари боқар анграйиб.
Дарахтлар соясин тиқиб пинжига,
пойига қарайди маъюс, мунғайиб.

Бир гала чумчуқлар ариқ бўйида
қанотин ювишар чўчиб, ийманиб.
— Бугунги иссиқ ҳам айни тобида,
яктакли бобожон қўяр жилмайиб.

Шийпон қўйни тўла қиз-жувонларга,
турфа хил гурунглар бошланар бу дам.
Яланғоч болалар полапонлардай,
толғин оналарга тирмашар маҳкам.

Узоқларда эшак ҳанграйди вазмин,
бир сигир уватда турар қантариқ.
Қайдандир шабада қўзғалар майин,
ором оғушига шўнғийди борлиқ...

Аср

Қуёш ҳам қишлоқдан кетди олислаб,
кўча бўйларида итлар олар тин.
Сочлари қирққокил қизчалар аста
райҳонли ҳовлисин супура сокин.

Намозшомгуллар-чи карнайин очар,
иссиқнинг тафти-да тушгайдир бир оз.
Нуроний боболар, мунис момолар
қиблага қаратиб ёзар жойнамоз.

Шом

Офтоб алангадай қизариб, ёниб
уфқнинг қўйнига вужудин отар.
Сарпойчанг бир бола чақнаб, қувониб,
сигирин етаклаб даладан қайтар.

Катакка эриниб кирар товуқлар,
чол намоз ўқишга қолади шошиб.
Гавжум дарахтларнинг қўйни қораяр,
осмон юлдузларин юборар сочиб.

Мудраган кўчани уйғотиб аста
пахтазордан қайтар қизлар, жувонлар.
Сўнгра доеланган ёғ иси анқийди,
тандирга ёпилар ой каби нонлар.

Иссиқ нон ҳидини туйиб, суюниб
тунги ҳовлисига киради деҳқон.
Бир нафас бўлса-да катта супада,
гангир-гунгурларга тўлар дастурхон.

Хуфтон

Пашшахоналарнинг нақ тепасига
узун киприкларин қадаб ўтар ой.
Гижинглаган тойчоқ — ариқ тўла сув
чопар далаларга бағишлаб чирой.

Қовун ҳидларини таратиб еллар
қишлоқ оғушида кезинар бетин.
Пахтазордан қайтган деҳқон уҳ тортиб,
бод чалган оёгин уқалар секин.

Ранги синиқ аёл йўталар бўғиқ,
заҳри қотил касри бўлса, оҳ, не тонг.
Қоп-қора либосга бурканган борлиқ,
кушлар қанотида ҳали ухлар тонг.

КҮЛ

Болалигим ўсан ҳовли этагида кўл бўларди.
О, унинг суви шу қадар сокин, тиниқ эдики, ёз
осмонига ўхшаб кетарди. Кўлнинг қирғоғида
энам каби букчайган толлар яшил сочларини
суга чайишар. Кўл ўртасидаги қамишзор
ҳилқатдай чорлаб болалигимни шовулар.
Ўша кезлар мовий кўл бағрига шўнғирди болалигим.
Кумуш тангаларини кўз-кўз этаётгандай,
кўкка сапчир эди ялт этиб балиқлар. О, кўл бўйлаб
балиқлар-ла, сузишар эди болалигим...
... Букун ўшал кўл, ўшал балиқлар йўқ ҳаёт уммонида.
Бироқ, хотиротим кўлида ўшал балиқлардай
сузиб юрар ҳамон болалигим. Ўқтин-ўқтин
ўшал балиқлардай болалигим сапчир хотиротим осмонига.

ҚУШЧАНИНГ САСЛАРИ

* * *

Қуриган дарахт елкасида
ўлтирар парихон қушча.
Шундоқ нарида эса
чорлаб турар уни —
гуркираган дарахт.

* * *

Куз кечаси,
мени уйғотиб юборди
деразам ортидаги
ёлғиз дарахтнинг
синиқ товуши.

* * *

Шундоқ ёнгинамдан
келар унинг нафаси.
О, қандай нафис,
қандай хушбўй,
қандай гўзал у нафас.

* * *

Кундуз қуёш нуридан
уйғонади куртак.
Тунда ой,
юлдузларнинг иссиқ нафасидан
чирой олар у.

* * *

Йўл юраман, йўл узун,
ҳавода тишларин қайраб
изғийди йиртқич совуқ.
Бутун вужудимни куйдирар
кўксимда гувиллаётган оловнинг тили.

* * *

Олапарнинг кўзларидан ёш оқар,
тилига уй қурган сукунат.
Узоқларга мажолсиз боқар.
Энди узун думин
қандай кўтарар қари гавдаси?!

* * *

Бу ер мунча зерикарли,
чарчаб толди кўзларим.
Чарчади руҳим, оёқлари.
Кетаман энди бошим оққан томонларга.
Балки сени топарман, балки...

* * *

Қарғалар келди,
қанотларидан
қор ҳиди уфурар.
Чўзиқ товушларидан
аччиқ қор ёға бошлар.

* * *

Дардларимни булоққа айтсам,
у шивирлаб деди:
«Бери кел,
нечун кўрмайсан,
кўзимдан оқаётган ёшларни?!»

* * *

Мен қаёққа кетаяпман,
ўзим ҳам билмайман.
Атрофимда ўрмалар туман.
Ва лекин юрагимда
уйгонмоқда қуёш.

* * *

Жуда кеч уйгондим.
Сувга чўккан
харсангтош каби
қўзларим очиқ ухлабман,
елаётган вақт аравасида.

* * *

Қуёшга тикиламан узоқ,
ойга тикиламан уйғоқ.
Бироқ сенга тикилсам
юрагимда уйғонар чақмоқ,
эй, азиз юртим...

КУЗ СУВРАТЛАРИ**I**

Ухлолмадим тун бўйи...
Ташқарида изғир шамоллар.
Санчилар қулоғимга
сил япроқлар видоси.
Тинмас сира ҳам
шўрлик замин нидоси.
Қайлардадир
итлар улиди узоқ...
Жуда яқин жойдан
эшитилиб турди
кимнингдир хазин нафаси.
Шундоқ кириб келди
юрагимга куз.

II

Қариган япроқлар чўмилар
юлдузлар кўз ёши — шабнамда.
Қишлоқ қоровули — итлар
суқунатни қопар асабий.
Заҳматкаш далалар қўйнидан
пахта ҳидин орқалаб шамол
қайгадир энтикиб йўл олар.
Тонг отмай уйғониб кетади
сергаккина теримчи қизлар...

III

Куз оқшоми.
Мени ғам дарёсига итқитиб юборди
узоқларга кетаётган
қадрдон турналарнинг
тилидан тўкилган мунглар.

IV

Ҳой, турналар,
энди сизларсиз ҳувиллаган осмон остида
қандай яшайман?
Наҳот яшасам,
ғурбат диёрида мен.

V

Бу кун беҳудуд далалар
ҳувиллаб ётибди кимсасиз.
Бўшанган ғўзалар шоҳида
беланчакдай учар мезонлар.
Тушда кўриб оёқларнинг бўсасин,
ётишар чўзилиб йўлақлар.
Чаноқлар туради мунғайиб,
деҳқон умидлари — пахталар
учирма қушчалар бўлиб,
учиб кетган олисларга...

VI

Изгиринли тунда...
Чопиб бораётган ой ёруғида...
Тинглаб юлдузларнинг ҳикоясин
Кўз тикар япроқлар бошқа боғларга.
Дайди шамолларнинг тутиб баридан
қушчалардай
япроқлар шайланар парвозга.
Лекин дарахтлар
қўйиб юборгиси келмас уларни...

VII

Куз...
Далаларда қовжираган майсалар.
Бутоқларда барглар ёнғини,
исиниш мумкин тафтида бемалол.
Энди узун қиш бўйи
бағримда ўсади майсалар.
Гуркираб бағримда
барг ёзар улкан дарахтлар.

VIII

Кеч куз, дарахтларга боқиб кўраман:
ёлғиз ўғли ташлаб кетган онани.
Кеч куз, дарахтларга боқиб кўраман:
бошига тухмат тоши ёғилган отани.
Кеч куз, дарахтларга боқиб кўраман:
эри хиёнат кўчасига кириб кетган жувонни.
Кеч куз, дарахтларга боқиб кўраман:
тўшакка миҳланган бемор — инсонни.

Кеч куз, дарахтларга тикилмоқ бунчалар
оғир...

ҚАРИ ДАРАХТЛАР

I

Қари дарахт тунлари нотинч...
Тикилади атрофга оғир.
Унинг кўксин тимдалар ўкинч,
шамолларга очади бағир.

Қари дарахт тунлари нотинч,
олисларга боқади узоқ.
Унга кўкдан юлдузлар эмас,
панжасини чўзади чақмоқ.

II

Дарахтлар тунларин ўтказар бедор,
оятлар айтади сокин, шивирлаб.
Юлдузлар сирини илиб қулоққа,
ойни чақиради оҳиста имлаб.

Уйғониб хушчақчақ, енгил шаббода
яшил япроқларни тортқилаб кучар.
Дарахтлар тунларин ўтказар бедор,
чайир елкаларда ухлайди қушлар.

III

Қоронғу тун,
ой, юлдузлар булутлар ортида.
Қари дарахтларнинг кўзлари мунгли
атрофга термилар ўйчан.

Менинг ҳам кўзларимда уйқу йўқ,
кезаман шамолли тун қўйнида,
тезроқ тонг отақолсайди...

IV

Чарх урсин теграмда, майли, қуюнлар,
чирмашсин аждардай бўронлар танамга.
Дўл-ўқлар отсин бошимга осмон,
майли, бағримга игналар санчса қаҳратон.
Майли, чақмоқ урсин,
ёзаман зангори япроқлар,
новдалар отаман бақувват.
Гуллайман,
мевалар тугаман,
барибир яшайман.
Зотан,
Она Ерда соғлом,
чанқоқ, чайир илдизларим бор.

V

Кўз ўнгимдан кетмас бир дарахт,
озиб-тўзиб туради маъюс.
Новдалари ғарибу карахт,
шамолларга ҳорғин тутар юз.

Кўз ўнгимдан кетмас бир дарахт,
на кулар у ва на йиғлар у.
Бир сўз демас, гапирмас наҳот,
юрагимда уйғонар ғулув...

ҲАЯЖОН СУВРАТЛАРИ

1

Уйғонма шамол,
сен ҳам қанот ёйма, шаббода,
бу ерда гуллапти мен суйган жийда.

2

Қаёққа боряпсан, чумоли?
Елкангда тоғдай юк.
Суякларим қирсиллар менинг.

3

Бунчалар тотлисан, ялпиз?
Нафасингдан юрагим сархуш.
Энди умрим кўчасида наврўз.

4

Бўлди, бас, уйғонгин, ўғлим
ана, тикилар деразангдан
кундузнинг порлоқ кўзлари.

5

Сенга энг ширин сўзларни айтдим,
айтдим энг аччиқ, тахир сўзларни.
Сен ахир мусича эмассан-ку.

6

Бас, чекин совуқ сукунат,
кўрмаяпсанми борлигим ёнмоқда.
Энди исён қилар тилим.

7

Чўғ каби танамни куйдирар,
зулукдай сўради қонимни
дилимдан қоғозга тушмаган ҳар сўз.

8

Бу сўзнинг чандиқ бадани
ва ёйдаи қомати
юрагимга ўт ёқиб юборди.

9

Чирсиллаб юлдузлар ёняпти,
оқшом кўзгусида юрагим акси —
ой ёниб бормоқда ловуллаб.

10

Сен йигладинг,
шу қадар чирқираб йигладинг,
қоялар уйғониб кетди унингдан.

11

Сукунатга тўла кўзларимда,
ҳаяжон, мунг бор, дўстим.
Сен уни тушунишинг, тинглашинг зарур!

12

Товушимни баланд қўйдим,
тоғлардан келди акси.
Бироқ сен эшитмадинг.

13

Шундоқ пешонамнинг ёнидан
тун оқмоқда кўпириб,
мен унинг шовуридан уйғониб кетаман.

14

Зангори кўл, шу қадар пок,
шу қадар тиниқсанки,
шўнғиб кетгим келар бағрингга.

15

Кел, кўлингни бергил, ой,
бир зум хонамга кирсанг
ёришиб кетар тунда кечаётган умрим.

16

Қалдирғоч, ин қуриб унинг уйига,
эртаю кеч ўқийсан валфажр.
У тингламас: қулоғигача битган жир.

17

Фунчалар қошида ўртаниб,
тонг саҳар сайрайсан, булбулжон,
бу пайт тушда кўрар залворли кўлларни
фунчалар.

18

Қуёш ҳориб йиқилди,
тирқираб кетди қони
унинг қон томчиларидан ёришди осмон.

19

Менинг йиғлагим келди жуда,
бироқ йиғлолмадим,
йиғлаётган булутлар олдида.

20

Дарахт, шохларингда ўйнаётган,
меваларингни чўқиётган чумчуқ
наҳот ўзини бахтли деб билса?

21

Райҳон, мунча бўйларинг ширин,
билмадим, шамоллар қайга элтиб
кимларнинг димоғига тутаркин?!

22

Сен жуда узоқда яшайсан,
орамизда, оҳ, қанча тоғлар бор. Барибир
тунлар ойдаи, кундузлар қуёшдай порлаб турасан.

23

Менга нимадир бўлган,
ҳайҳот, йўқотиб қўйдим,
куппа-кундузи ўзимни-ўзим.

24

Сени кўчадан эмас,
ёхуд бировнинг хонадонидан эмас,
ўзимнинг юрагимдан топдим.

25

Йўл олис.
Елиб бораётган автода ёнма-ён ўтирсак-да
орамиз йўлдан-да олис.

26

Сенга дуч келсам,
ситилиб кетади
ярадор кўксим.

27

Тили чайналган шамолнинг,
қушлар чирқирайди бетиним:
қаёқларга кетдинг, эй дарахт?

28

Бошдан-оёғинг пахмоқ,
нега пўрим кийиниб олдинг,
бу яланғоч замонда, йўлбарс?

29

Тилингда сукунат қулф солдими,
ёхуд унутдингми тилингни
нечун жимсан, булбул?!

30

Мунча баландга ин қурмасанг, лайлак,
ёхуд рангдор қушлар ичра
кўринмай қоларми бўй-бастинг?..

31

Нақадар гўзалсан, бева аёл,
ҳайрат дарахтига суяниб
тикиламан безабон, беҳол.

* * *

Сени кўрмаганимга
оҳ, не замонлар бўлди.
Наҳот,
энди ҳувиллаб қолар бир умр
дийдор йўли.

* * *

Жоним,
лабларингдан симирдим
муҳаббат майин.
Ў, қандай ширин,
қандай тотли,
қалбимда барг ёзди умрим баҳори.

УЧИНЧИ ХОНА

(Драматик достон)

Қатнашувчилар:
Биринчи толиба қиз.
Биринчи толиб.
Иккинчи толиб.
Учинчи толиб.
Тўртинчи толиб.
Иккинчи толиба қиз.

БИРИНЧИ МАНЗАРА

Талабалар ётоқхонаси. Тўрт ўринли хона. Биринчи толиб сигарет чекиб ўтирибди. Эшик тақиллайди. Хонага биринчи толиба қиз киради.

Биринчи толиба қиз

Ассалом, мумкинми?! Вой-буй, бунчалар —
Тутунга тўлмаса кичик хонангиз?
Гўёки туманлар тўлқинида сиз
қайгадир кетяпсиз кемадай сузиб.

Биринчи толиб

Ҳа, мен йўлга тушдим. Биз кетаяпмиз...
Ниятимдек мовий келажак сари.

Биринчи толиба қиз

Йўқ, аччиқ тутунлар оғушидамас,
Гўзал шеърларингиз қанотларида

Тўртинчи толиб

Рост бўлса севганинг, куюб-ёнишинг,
буни у билурми ё қизга ҳали
юрак очмадингми, қани айт, ростин?

Иккинчи толиб

Неча бор изидан юрдим, бўлмади,
ҳали ҳам соядай юрурман, бекор...

Учинчи толиб

Мудомки, севсанг, қийналса юрак,
қармоққа балиқдай илинтиргин-да.

Иккинчи толиб

Қандоқ қилиб ахир?
Беринглар ёрдам,
майли, эвазига тиланглар тилак.
Майли, истасанглар зўр қаҳвахона.
Ёхуд бирор кўркам чойхонада ош.

Учинчи толиб

(Тўртинчи толибни кўрсатиб.)

Агар кўнглин олсанг мана буни сен,
орзу ҳаловатинг ушатгай албат.
Ҳатто бир кечада,
у маъсумани
қўйнингга солиши муқаррар, тайин,
кўп гувоҳ бўлганман, кўрганман аниқ,
ўзини «юлдуз» деб юрган қизларни
неча-нечтасини домлаларга у
гул каби улашиб юборганини.

Тўртинчи толиб

(жилмайиб)

Бироз чиқим бўлса,
бунинг бор йўли.

Иккинчи толиб

(хурсанд)

Ҳар қанча чиқимга мен рози, мана,

(ўртага бир даста пул ташлайди)

Тўртинчи толиб

(ҳаммага қараб)

Учинчи хонада қай бир шанбада
кимнингдир бўлади туғилган куни.

(Иккинчи толибга қўл чўзиб.)

Зиёфаги сендан,

хизмати биздан.

Ўша кун қилурмиз кўнгилларни чоғ.

Учинчи толиб

Аён барчамизга, шоирнинг букун
жойланиши қай бир касалхонага.
Лекин қиз... шоирсиз туғилган кунга
келиши кўп гумон. Мана муаммо.

Тўртинчи толиб

Анаву курсдошим Зумрад иккови
сирдош дугона-ку, ўша орқали
ечилар масала, ҳал бўлар ташвиш,
иш битар хамирдан қил суғургандай.

Учинчи толиб

Тасанно, тасанно.

Иккинчи толиб

(чеҳраси ёришиб)

Ў, бошқа гап бу!

Учинчи толиб

Энди, қайси кунни қилайлик тайин?
 Ва кимники бўлсин туғилган у кун?
 Агар, менга ҳеч ким бўлмаса қарши,
 майлига, меники бўлсин «ўшал кун».

Иккинчи толиб

(ранги оқариб, ўзгариб)

У куннинг чиқими ўзимдан бўлгач,
 ўзимники бўлсин туғилган кун ҳам.
 Хуллас, навбатдаги шанба, хонада
 нишонланар менинг туғилган куним!

ТЎРТИНЧИ МАНЗАРА

Хона ўртасидаги стол ноз-неъматлар билан безатилган.
 Унинг атрофида уч толиб йигит ва икки қиз ўтиришибди.

Учинчи толиб

(иккинчи толибга тикилиб)

Жонажон дўстиму азиз ҳамхонам,
 туғилган кунинг-ла қутлайман сани.
 Улкан орзуларинг қанотларида
 мурод-мақсадингга етгил илойим.
 Ва сенга тилайман чинор умрини,
 қуёшдайин қулсин бахту иқболинг.

(Иккинчи толиб ва бошқалар билан қадаҳ чўқиштириб ичади.)

Ҳаммангиз «оқ қилинг» қадаҳингизни,
 бу ҳурмат белгиси бўлур муқаррар.

(Кўзи биринчи толиба қизнинг қадаҳига тушиб.)

Ие, сиз ичмабсиз-ку, ичинг тортинмай,
 ана, дугонангиз Зумрадни қаранг...
 Ў, ахир бу шампан, қизлар учун-ку.
 Қани-қани ичинг, қолмасин сира.

Биринчи толиба қиз

Қани ундай бўлса биттасин ўқинг,
Ёзилмаган бўлсин, майли, исмимга.

Биринчи толиб

Майлими ўқисам устоз Чўлпондан?
Руҳим ушбу шеърни хоҳлаб турибди.

Биринчи толиба қиз

Ўқинг, эшитайлик.

Биринчи толиб

(Ёниб шеър ўқийди.)

Муҳаббатнинг саройи кенг экан йўлни йўқотдим-ку
асрлик тош янглиғ бу хатарлик йўлда қотдим-ку.

Карашма денгизин кўрдим, на нозлик тўлқини бордир,
ҳалокат бўлғусин билмай қулочни катта отдим-ку.

Ажиб дунё экан бу ишқ дунёси аё дўстлар,
бу дунё деб у дунёни баҳосиз пулга сотдим-ку.

Унинг гулзорида булбул ўқуб қон айлади бағрим,
кўзимдан ёшни жў айлаб аламлар ичра ботдим-ку.

Қаландардек юриб дунёни кездим топмайин ёрни,
яна қулбамга қайғулар, аламлар бирла қайтдим-ку.

Муҳаббат осмонида гўзал Чўлпон эдим, дўстлар,
куёшнинг нурига тоқат қилолмай ерга ботдим-ку.

Биринчи толиба қиз

(кўзида ёш билан)

Бир қийноқ ҳисларга тўлди юрагим,
бир ажиб куйларга чулғанди бағрим.
Мен нечун Чўлпонни билмай ўсганман?
Надомат бағримни нимталар энди.

Мени бу қийноқлар энди қиймалар.
 Ҳей, ёлғончи мактаб, эй, муаллимлар
 асл шеърятни яшириб бўлмас...

Биринчи толиб

(ҳаяжонланиб)

Оҳ, асло шоирни ўлдириб бўлмас,
 эҳ, бироқ кимлардир ўтли юракни
 тупроққа кўмдилар у кун тириклай.
 Бу кун у юрибди қалб тўримизда
 тириклардан тирик — яшиндай чақнаб.

Биринчи толиба қиз

(Бир дақиқа жимликдан сўнг.)

Биттасини ўқинг, ўз шеърингиздан.

Биринчи толиб

(хаёл суради-да, шеър ўқийди)

Юлдузлари сўнган кечада
 атрофга боқаман жовдираб.
 Ҳеч кимса кўринмас кўчада,
 кезаман зулматда довдираб.
 Ёмғирлар савалар беомон,
 жунжикиб титрайди вужудим.
 Дунёга бемажол боқаман,
 сен ёнимда йўқсан, юлдузим.

Биринчи толиба қиз

(маънос тортиб)

Рости, шеърингизда руҳингиз синиқ
 шеър тушкун, негадир кураш йўқ унда...
 Менимча, чин шоир қисмати шуки,
 ҳар қандай дамда ҳам курашмоғи шарт.

Биринчи толиб

Ҳа, шоир қисмати курашмоқ фақат.

УЧИНЧИ МАНЗАРА

Шаҳар четидаги сокин чойхона. Сўрида иккинчи, учинчи ва тўртинчи толиблар қизгин суҳбатлашиб ўтиришибди.

Иккинчи толиб

Дўстларим, сенларга обдон ишониб,
Юрагимни очсам, сотмайсизларми?

Учинчи толиб

Сен нима деяпсан? Бизлар сотқинмас,
бизлар-ку сен билан қиёматли дўст.
Кўмак керак бўлса айтгин тортинмай,
албат уддалармиз топиб йўлини.
Яхши биласан-ку.

(Тўртинчи толибни кўрсатиб.)

Манов ошхўрни,
бунга бир зиёфат бўлса ҳаттоки
юлдузни уради шартга бенарвон,
қани, айт, тортинмай юрак дардингни.

Иккинчи толиб

Неча кундир нотинч менинг юрагим,
неча кундир чўғдай ёнади бетин.
Рости севиб қолдим...

Тўртинчи толиб

Юрагинг ёндирган ким бўлди ўзи?
Керак бўлса ёрдам, айтгин тортинмай
ҳаттоки ўтда ҳам,
сувда ҳам бизлар
сен учун куйишга, чўкишга шаймиз.

Иккинчи толиб

(бутун дунёсини беришга шай, хурсанд)

Киприклари узун, юзлари анор,
дарёдай тўлганган сочлари узун.
Яноғида холи — кулгичи ҳам бор,
боқишлари оху бир маъсума қиз.

Тўртинчи толиб

(ҳаяжонланиб)

Мен билиб олдим, у — шоиримизнинг
севгилиси ахир — ул маъсума қиз!

Учинчи толиб

Йўқ, йўқ, у шоирнинг севгани эмас.
Яқин суҳбатдоши бўлади холос.
Шунча кузатиб ҳам ҳеч кўрмадим-ку,
ҳаттоки уларнинг қўл ушлашганин.

Тўртинчи толиб

(иккинчи толибга жилмайиб)

Ахир сен севардинг курсдош Дилдорни,
Унинг-ла кечарди тунларинг доим.
Наҳот уни энди гулдай эзгилаб,
букун ўзгасини ўйласанг, эрта...

Иккинчи толиб

Дўстим, тушунсанг-чи, сен ахир бундоқ,
мен уни севмасдим юракдан.
У билан юардим кўнгил хушликка.
Ва лекин у менга мос эмасди ҳеч,
мен рози қилганман,
сен бўл хотиржам.

йигирма биринчи асрга, ҳатто
ундан ҳам нарига борасиз омон.

Биринчи толиб

О, кошки... Кўксимда ногирон юрак,
чидаб берса, олис йўлларга бардам...
Рост айтсам, бугун ҳам санчди юрагим,
шу одамлар билан мана шу йўлдан
наҳотки адашмай борамиз бизлар,
йигирма биринчи асрга?

Шу пайт хонага иккинчи толиб киради.

Биринчи толиба қиз

Хўп, мен чиқай...

Иккинчи толиб

(Қизга суқ билан тикилиб)

Кечирасиз, сизларни безовта қилдим.

(Қиз индамай чиқиб кетади).

(Иккинчи толиб биринчи толибга яқинлашиб)

Хўпам топгансан-да, қара қоматни,
кўзлари мисоли оҳунинг кўзи.
Кўкси учишга шай — икки кабутар,
дўстим, худо берган сенга омадни.
Суриб ол вақтида...

Биринчи толиб

(титраб)

Нима деяпсан,
биласанми у ким?..

Иккинчи толиб

Ҳа, севгилинг-да.

Биринчи толиб

Унга қора ният билан тикилсанг
мендан омонликни кутмагил зинҳор.

Хонага учинчи толиб билан тўртинчи толиб сарҳуш киради.

Иккинчи толиб

(қувониб)

Кимнингдир кўнглини овлаб, чоғ этиб,
бугун яна байрам қилибсизлар-да.
Наҳот сафларингдан мени ажратиб...

Учинчи толиб

Бугунгиси хамир учидан патир.
Шаҳар четидаги ҳув чойхонада
шанбада бўлади девзирага ош.

Тўртинчи толиб

(Учинчи толибга қараб.)

Ўзи ҳам хўп қўли очиқ экан-да...

Учинчи толиб

Мен сенга беш кетдим, ахир ўйлагин,
у домладан аъло баҳо қўйдириш
осон бўлибдими, сенга ҳам дўстим.

Иккинчи толиб

(Икковига қараб, илжайиб.)

Бугунги маишат, шанба оши ҳам
бундан чиқди, меҳнат меваси экан.

Тўртинчи толиб

Шу домлаларга ҳам ҳайронман ўзи,
баъзи бировлари бирам таъмагир,
ҳатто нафақангга олайтирар кўз...

Учинчи толиб

Домлалар-ку майли, маошлари кам,
тоғам айтиб турар — «олар» «катталар».

Тўртинчи толиб

Қаёққа қарама — қўл ювар қўлни,
бу бир ажиб санъат, шулдир йўлимиз.

Биринчи толиб

(Жаҳл билан ҳаммага кўз югуртириб.)

Минг лаънат бўлсин-а бундай меҳнатга.

(Тўртинчи толибга тикилиб.)

Сени қувиш керак бу жамиятдан.

Тўртинчи толиб

(Гандираклар биринчи толибнинг ёқасига ёпишади.)

Менга нима дейсан? Бор, тошингни тер.
Яна бир чурқ этсанг, ўзингдан кўргин.

Биринчи толиб

Мана сенга... мана...

(Тўртинчи толибни уриб йиқитади.)

Тўртинчи толиб

Эҳ, ярамас ит.

(Ҳамма биринчи толибга яқинлашади.)

Овозлар

Бўлди, бас.. Нима бу... Қўйсанг-чи энди...

Учинчи толиб

Кўйгин энди, дўстим, мастга тенг келма.

(Тўртинчи толибга.)

Бас энди, сен ҳам ёт, кўп ошма ҳаддингдан.

(Шовқин аста тинади.)

ИККИНЧИ МАНЗАРА

Биринчи толиб шеър ёзиб ўтирибди. Хонага биринчи толиба қиз киради.

Биринчи толиба қиз

Кечирасиз, илҳом париларини
қуш каби учириб юбормадимми?

Биринчи толиб

(севиниб)

Бошим гаранг эди боядан бери
кўролмай сиз айтган илҳом парисин.
Илтижоим худога етдими, чоғи,

(қизни кўрсатиб)

Ўзи кириб келди илҳом парисин.

Биринчи толиба қиз

О, кошкийди сизга беролсам илҳом,
агар шеър бўлсам, мен ёнингизда...

Биринчи толиб

Наҳот, билмасангиз қанча шеърларим
ҳатто исмингизга ёзилганини.

Қўлингизни беринг, сиқиб қўяйин,
ушбу сўзларингиз исботи учун
озгина бўлса-да, ичинг шампандан.

Биринчи толиба қиз

Йўқ, йўқ, майлига, мен шарбатдан ичай.

Иккинчи толиб

Сизнинг соғлиғингиз учун ичурман!

(Қизнинг шарбат суви солинган идиши билан чўқиштириб.)

Иккинчи толиба қиз

(қиқирлаб)

Бизнинг соғлиғимиз учун ҳам бўлсин...

(Ҳаммаси чўқиштириб ичишади.)

Иккинчи толиба қиз

(иккинчи толибга)

Сизнинг дугонамага боқшингиз жа...

Иккинчи толиб

Ҳеч гап бўлгани йўқ, менинг у қизга
қандайдир ҳурматим зиёддан зиёд.
Бир кун кези келса ёлғиз ўзига
юрагимни тўкиб, айтурман рўй-рост.

Учинчи толиб

(Сармаст, магнитофонни бураб.)

Келинлар, азизлар, ўйнайлик энди,
Шерали Жўраев қўшиқларига.

(Ҳаммани ўйинга тортади.)

Иккинчи толиба қиз

(Биринчи толиба қизни тортиб.)

Қўшиқнинг зўрлигин қаранг, дугона,
келинг бир ўйнайлик.

Биринчи толиба қиз

Кечирасиз, йўқ,
оҳ, нечундир кўнглим қоронғу,
ҳеч нарса ичимни ёритмас бу дам.

Иккинчи толиба қиз

Ё, балким шоирсиз зериккандирсиз?
Балки юрагингиз шеър тусагандир.

Биринчи толиба қиз

Мен бугун шоирдан эшитдим шеърлар,
унга айтган эдим бул ўтиришни,
балки ҳали замон келиб ҳам қолар.

(Ҳамма ўйин билан бўлиб, биринчи толиба қиз ёлғиз қолади. Бунга кўзи тушган иккинчи толиб ёнига келади.)

Иккинчи толиб

Кувноқ бу даврада нечундир бир сиз
ғамгин, мотамсаро ўтирурсиз жим.
Не бўлган, айтингиз, эштай бир-бир.
Дарвоқе шоирсиз?..

Биринчи толиба қиз

Билмадим, ўзим...

(Учинчи толиб иккинчи толиба қизни етаклаб чиқа бошлайди.)

Учинчи толиб

Ташқарига чиқиб келурмиз бизлар.

(Чиқиб кетишади.)

Тўртинчи толиб

(иккисига қараб)

Икковингиз бирам гўзал турибсиз
гўё кинодаги ошиғу маъшуқ.
Мен сизларни бир дам қолдириб ёлғиз
тезлик-ла қайтурман.

Биринчи толиба қиз

(Бир дақиқа ўзини йўқотиб.)

Мен ҳам чиқурман.

(Эшик томон юради.)

Иккинчи толиб

(Унинг қўлидан тутиб.)

Йўқ, бироз ўтиринг, ҳозир улар ҳам
қайтиб киришади, ўтиринг, жоним.

(Қизни зўрлаб ўтқазади.)

Биринчи толиба қиз

(асабийлашиб)

Ўтирдим, сўзланг-чи гапингиз бўлса.

Иккинчи толиб

Билмассиз қанчалар севишимни сиз
Тунлар тушларимга кирасиз бот-бот.
Кундуз бир дақиқа учратмай танҳо
изҳор этолмасдим муҳаббатимни.
Шоир билан кўрган чоғларим Сизни

Очинглар, очинглар! Ичкарида ким?

(Биринчи толиба қизнинг йиғисини эшитиб, эшикни қаттиқ куч билан тепиб, ичкарига отилади. Иккинчи толиб овоздан довдираб, деразадан ўзини ташқарига — тун қўйнига отади.)

Биринчи толиб

(асабийлашиб)

Қани у, қани у, ҳозир мен, ҳозир...

(Деразадан ўзини отмоқчи бўлади, бироқ биринчи толиба қиз тутиб қолади.)

Биринчи толиба қиз

(йиғлаб)

Эҳ, у, қора бағир,

Эҳ, қора ният.

Йўқ, йўқ, етолмади ниятига у...

1979 й.

ҲОЛАТЛАР

Сенинг асабларинг қутқу солган каби,
Саратонда шамол қутурар,
Жунжиктирар жонимни совуқ.

* * *

Шу қадар асабларим толди,
Ҳозир қулайди осмон,
Ер чўкади бешак.

* * *

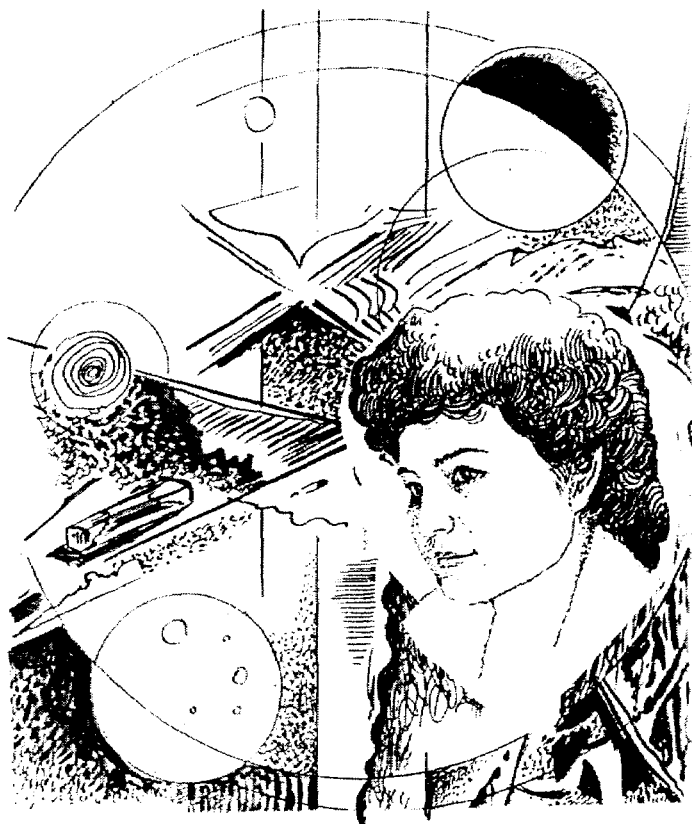
Жигарларим, хафа қилиб қўйдим сизларни,
Энди руҳим дунёси шу қадар қоронғу,
Унда тентирайман телба-ю карахт.

* * *

Сенга ширин сўз айтолмадим,
Эй, айвонимда жовдираб,
Озорсиз яшаётган мусича.

“ЁЛҒИЗИМ” китобидан
(1995)

*Майли, ғам элида изғий пиёда,
Илло, висолингни соғиндим беҳад,
Оҳ, сени кўрайин ёруғ дунёда
Юрагимга чўкиб кетган муҳаббат.*

* * *

Тасбеҳ донасидай кунларни санаб,
умрим араваси елмоқда бесар.
Нидоинг олисдан бағримни тирнаб,
бутун вужудимни қақшатар, эзар.

Қайдасан, жавоб бер, дейман-ку ўзим,
мўлтираб қарайман юрагим тўниб.
Жимликда яшиндай синади сўзим,
наҳот қайлардадир қолгансан сўниб.

Йўқ, йўқ, сен яшайсан, юравер порлаб
менинг яраланган армонимга зид.
Майлига, ёндиргин, туравер чорлаб
кўксим осмонида туғилган умид.

* * *

Узоқларга ҳорғин қадайман кўзим,
тилимдан учади мунгли бир садо.
Аммо, менга жавоб бермагай ҳеч ким,
сукунатда сасим бўлар-ку адо.

Хаёллар сураман ноаён, мубҳам,
сен томон юраман йўллар беадоқ.
Елдай қўним билмай елсам-да бу дам
ёруғликдан сени топмасман бироқ.

Эй, менинг кўзимга чалинган рўё,
овоз бер, қайларни этмишсан макон?
Эй, менинг умримга тўқинган хулё,
сен ахир кўксимда тирик бир армон.

* * *

Юлдуз Усмоновага

Сен кўшиқ куйлайсан ёниб, ўртаниб,
мен эса йиғлайман мунгли ва унсиз.
Хотирот кушлари бошимда яниб,
изтироб чўлига итқитар беиз.

Сен кўшиқ куйлайсан ёниб, ўртаниб,
бағримни куйдирар олис муҳаббат.
Мен унинг ишқида Мажнуну ғариб,
ғам юртин кезгайман дилхун беадад.

Сен кўшиқ куйлайсан ёниб, ўртаниб,
овозинг оламини тутсин, илоё.
Менинг-чи қарсақка етмас мажолим,
кўзларимда адо бўладир дунё...

* * *

Деразам қаршисида бир туп тол бор. У ниҳоллик пайтларидан бери бирор марта ҳам кесилмаган. Оғочлари ўсар ёйилиб. Япроқлари, о, нақадар қуюқ. Мен ҳар гал унга боқсам руҳимнинг шодмонлик қулфлари кетар очилиб. У шамолларда солланиб, елларда тебраниб ўсар. Букун кузнинг илк кунда толга тикилсам, инсон сочига оқ оралагандай, унинг ҳам зангор баргларига сариқ оралабди. Оҳ, уни кўрдим-у, юрагимдан нимадир шув этиб тўкилди. Билмадим, нимадир. Балким, ўшал толнинг сарғайган барглари у...

* * *

Бошимда ой каби дўппи ярақлаб,
эгнимда мовий ранг тўн билан шодон,
ўтмиш китобини сокин варақлаб,
дилим даҳри бўлар ёруғ, чароғон.
Бугун дейман: худо, ўзингга шукур.

Оҳ, кечамасмиди кимдир шеъримдан
курмак янглиғ «худо» сўзин тергани.
Жанозани тақиқ этиб, изимдан
художўй деб, менга жазо бергани.
Бугун дейман: худо, ўзингга шукур.

Улуғ боболарнинг қутлуғ номига
қора чаплагани кўзим ўнгида.
Муқаддас китоблар кириб эҳромга,
қолиб кетган эди ҳаёт сўнгида
Бугун дейман: худо, ўзингга шукур.

Оқиб масжидларга элимнинг сафи,
Оллоҳга юкуниб қилар ибодат.
Ошёнига қайтган лайлақлар каби,
Ў, юртимга имон қайтди ниҳоят.
Бугун дейман: худо, ўзингга шукур.

* * *

Тоғлар оғушида сор бургутнинг
синиб қанотлари, сизилди хуни.
Сузади булутлар бошида унинг,
энди теграсида тошлар учқуни.

Оҳ, қандай чидаркин ўқнинг дошига,
унинг хаёлини кемирар ўкинч.
Шунда она бургут келиб қошига
кўз ёши-ла қилар Оллоҳга ўтинч.

Ярадор бургутнинг яраларига
жуфтин кўз ёшлари бўлолди малҳам.
Букун оқ шуълалар ҳалинчагида
қуёш сари бургут учади ўктам.

Абгор қанотлари остида эса
бўрон каби елар не-не бургутлар.
Денгиздайин мовий осмон қўйнида
бадқирдор овчининг армони учар.

ТАВАЖЖУҲ

Иброҳим Раҳим ва Одил Ёқубовга

I

22 жавзо, 1994 йил

Бу кун бизларни шамолу тўзон осмон-фалакка олиб чиқиб кетди. Биз шамолу тўзон этагида тийра булутлар оғушига кетдик кўтарилиб. У ерларда чақмоқ чақилди. Бошимиз узра ёмғир қуйди шаррос. Ў, ўша кез Ҳумо қуши бизларни олиб қанотларига, ташлаб кетди она заминга. Энди мен, гулим, болаларим тавоф қилиб яшаймиз ўшал қуш изларини.

II

Оёғимдан чалди у кун фалокат,
йиқилдим бамисли яраланган қуш.
Кўзларимга чўкиб абрлар фақат,
зулмат гирдобига сирпандим беҳуш.
Нетонгки, уйғониб томиримда қон,
умрим дарахтига қўнди-ку Ҳумо.
Ёдимнинг тонглари оқарган замон,
энг аввал сен келдинг дилимга, Худо.

III

Билмай қолдим қарғиш урдими,
ёхуд онам, отам арвоқи?

Сўнги йўлга мен кузатмаган
ул муштипар энамнинг охи?
Гуноҳимдан ўтгин, Оллоҳим!

Унутдимми етти пуштимни
дуога қўл очган дамларим?
Тавоф ила узилган бўлса
қабристонга о, қадамларим,
гуноҳимдан ўтгин, Оллоҳим!

Ололмаган бўлсам елкамга
қалқиб-қалқиб ўтган тобутни.
Хас деб босган бўлсам, агарда
нажотга зор мажруҳ бургутни,
гуноҳимдан ўтгин, Оллоҳим!

Мунгли қалбин овлолмадимми
уйимдаги ҳорғин меҳмонни?
Ёқмадимми кўнгил чироғин
кўмакка зор бемор инсонни?
Гуноҳимдан ўтгин, Оллоҳим!

Қилганмидим ёрга хиёнат,
ўғрига дўст тутинганмидим?
Билолмасман, маҳзун умримда
етим ҳаққин унутганмидим?
Гуноҳимдан ўтгин, Оллоҳим!

Сўролмаган бўлсам ҳолини,
олисдаги мунглуғ синглимни.
Воҳ унутган бўлсам, юпун, зор
яшаётган қай бир инимни,
гуноҳимдан ўтгин, Оллоҳим!

Унутилган сўзлар сингари
мен унутган бўлсам устозни.
Юлдуздайин — сўник шеър ёзиб,
исроф қилган бўлсам қоғозни,
гуноҳимдан ўтгин, Оллоҳим!

IV

Куз...
Оёғимга йиқилар,
сарғайган,
жигар-бағри қон барглар.
Шул барглардек
мен нотавон пичирлаб,
йиқиламан пойига унинг.

V

Оллоҳим, қилгандим қандайин гуноҳ,
бугун таянчимдир қўлтиқтаёқлар.
Оҳ, қадамларимда заифлик нечоғ,
умидим йўллари бағрим пичоқлар.
Кўз тикиб теварак-атрофга, эвоҳ,
кўнглим кенглигидан учади армон.
Мажолсиз оёғим соғайсин тезроқ,
эгам, паноҳингга зорман ҳар қачон.

VI

Мунгли тунларимни куйдириб бедор,
қилурман, эй худо, сенга илтижо.
Руху вужудимга бергил куч, мадор,
худо, илтижойим айлагил бажо.
Тонгда борай онам, отам қабрига
ва улар бошида қилай тиловат.
Масжидларга бошим қўяй саждага,
Худо, ниятимни этгин ижобат.

СОҒИНЧ ДИЁРИ

Профессор Ботир Миразимовга

* * *

Букун хасталикнинг кўрпаси узра
ёгурман узала, бедармон, беҳуш.
Ҳолсиз киприқларим қилт этмас сира,
тушлар ҳам кўрурман қандайдир нохуш.
Тунлари ой кирар ёнимга ғариб,
узатиб қўлларин ҳолим сўрайди.
Қайлардандир келар балки ахтариб,
сочимни сийпалар шамоллар — дайди.
Соғинч диёридан келади қуёш,
узун сочларини тўзғитиб бу дам.
Сўнгра капалақлар киради ювош,
оқ ҳарир қўйлақда, майин, муқаррам.
Деразам ёнида қушчалар лик-лик,
чуғур-чуғурлашиб сўрар ҳолимни.
Ушбу дам руҳимда уйғонар шодлик,
нурафшон кўраман мен иқболимни.

* * *

Қошимга келганмиш шамолдай елиб,
соқоллари қордай оқ яқтакли чол.
Сомондай юзимга маъюс тикилиб,
Қуръони каримдан ўқирмиш, алҳол.
Очсам кўзларимни, тушмас, қарангки,
бошимда ўлтирар ўшал парихон.
Руҳим оламининг ёришиб тонги,
дилимнинг мулкига айланди Қуръон.

* * *

Ўша машъум кун,
ўша манхус кун,
ўша қўли қон кун
ўлим шабадаси эсди бошим узра.
Бироқ...
Унинг ўзи
оёғимга урилиб ўлди.
Афсус,
менинг эса
жасадни кўтаришга етмади ҳолим.

* * *

Касалхона. Руҳим осмонларида
кундуз қушлар учар маъюс ва толғин.
Дарахтлар ястаниб қалбим боғида,
сарғайиб, сўлишиб ўсишар озғин.
Тунлар кўзларимни юмсам бир нафас,
кучайиб кетади кўксим уриши.
Қулоғимга кирар элас ва элас
энг кичик ўғлимнинг соғинч товуши.

МАЖРУҲ ТУРНА**I**

Яна оёғинг синдими,
қадрдон турна.
Наҳот сенга етди
фалокатнинг қонли қўллари?
Эй, менингдек шўрпешона куш.

II

Эй, дардкаш турна,
сенинг ҳам кўксингга кўнарми чақмоқлар?
Гулдиарми қулоғинг остида момақалдироқлар?
Димоғингга уфуриб турарми
дўстларингнинг иссиқ нафаси?!

* * *

Бу ерларда мажруҳ ва дилтанг
мен ётурман сенга интизор.
Кундузлар ҳам отмагандай тонг,
кўзларимга дунё зулмат, тор.
Келиб бир бор ҳолим сўрмайсан,
йўлинг пойлаб бўлурман бежон.
Оҳ, ёлғизлик йўлида қолсанг
юрагингни ғажийди армон.

* * *

Шифохона деразаси тақиллар ногоҳ,
қарайман кимгадир илҳақ, кутиб кимнидир.

Ташқарида от чоптирар шамоллар бироқ...
Асалранг япроқлар эса шивирлар дилгир.
Ой ҳам паранжидан чиқиб кимгадир музтар,
менингдек уни ҳам ўртар кимнингдир васли.
Кимгадир дардларим айтай десам мухтасар,
теграмда-чи фақатгина маъюс куз фасли.
Шу зум хотирам эшигин очиб жимгина,
сен кирасан, олисларда қолган малагим.
Мен бўлса маҳзун кунлардан қилмайин гина,
бағримга гулдай босаман, тўлиб юрагим.

* * *

Эртага соғайиб кетар оёғим,
тортилиб қолади йўллар таноби.
Зулмат кечаларга тўкиб гуноҳим,
ёришиб чиқади руҳим офтоби.

Эртага соғайиб кетар оёғим,
сўнг гуллаб юборар қадим дарахтлар.
Қадамим сасидан тўлғониб, балким
уйқудан уйғониб кетар қарахтлар.

Эртага соғайиб кетар оёғим,
пойимда қолади ҳатто қушлар ҳам.
Хув, туя ўрқачли тоғлар қоқиб им,
мени бошларига кўтарар маҳкам.

Эртага соғайиб кетар оёғим,
йўлларимга чиққин, кўзлари хумор.
Бугун тиз чўкаман, сенгадир оҳим,
ўзинг мадад бергин, эй парвардигор.

ЕЛФИЗИМ

* * *

Дунёга боқаман сени соғиниб,
бағримни эсади мунгли бир товуш.
Хастади инграйман вужудим ёниб,
юлдузлар руҳимга қулайди беҳуш.

Мени итқитади шамоллар қўли,
қайғу диёрида кезгайман танҳо.
Наҳот, сароб бўлса соғинчим йўли,
йўқ, йўқ, ўзинг асра бундан, илоҳо.

Майли, ғам элида изғий пиёда,
илло, висолингни соғиндим беҳад.
Оҳ, сени кўрайин ёруғ дунёда,
юрагимга чўкиб кетган муҳаббат.

* * *

Куз... қайда қолди ул, қайларда бу дам,
мен унинг гўшасин излайман ҳорғин.
Юрагимни ёндирган, оҳ, ўшал санам
қоронғу ўйларга толдирди бетин.

Япроқлар йиқилар пойимга бу чоқ,
ёнимдан ўтади еллар ломакон.
Очунга қарайман жунжикиб, нечоғ
ғам-андуҳ қалбимни айлаган макон.

* * *

Ҳаво тунд. Мунгайган руҳим сингари,
осмон юзларида тийра булутлар.
Ёзилмайди менинг кўнглим ғубори,
ана, осмон бағрин бўшатиб йиғлар.

Ёлғизим, айт, нечун йиғлолмайман мен?
Нечун бўлмас кўнглим шодлик маскани?
Суюкли ёлғизим, жавоб бергил сен,
бор бўлсанг шу ҳолда қолдирма мани.

* * *

Биламан жуда ҳам олислардасан,
узатсам етмайди ҳатто қўлларим.
Сен менга нақадар йироқ юлдузсан,
ахир, борай десам чигал йўлларим.

Билмайман, не қилай, ишқинг ўтида
ёнаётган дарахт бўлса вужудим.
Мени соғинчларинг қийнар-ку жуда,
айт, бу изтиробнинг борми ҳудуди?

Аччиқ азоблардан мени қутқаргин,
қайғу кишанидан бўлайин озод.
Умримнинг қуёши чарақлаб кулсин,
Таважжуҳ қилгайман сенга, паризод.

* * *

Гулим, сени кун бўйи кутдим,
йўлларингга кўзим нигорон.
Мен ўзимни тамом унутдим,
руҳимдайин қорайди осмон.

Қалбим каби юлдузлар ёнар,
тепамда ой кезар, бағри хун.
Умидимдай чироқ ҳам сўнар,
бурканаман тўшакка дилхун.

Тагин умид уйғонар шу дам,
тушларимда кўрсайдим сени.
Кўзларимга чўкмас уйқу ҳам,
биноқ илинж овулар мени.

* * *

Яна сени эсладим, гулрў,
оғир ўйлар гирдоби ичра.
Ҳолим сўрсанг сен келиб бирров,
юрагимда дард қолмас сира.
Ҳасталикнинг йиртилиб тўни,
ёришади умрим офтоби.
Гар келмасанг, инонгин, мени
олиб кетар узлар итоби.

* * *

Умрим боғларига қўнган қора тун,
унинг тепасида қатто юлдуз йўқ.
Боғларни оралаб юрмасанг бу кун,
менинг ҳаётимда кун йўқ, кундуз йўқ.

* * *

Қора ўйларимнинг бағрини тилиб,
ой каби тўлишиб келсан бир кун.
Хун бўлган юрагим қолар энтикиб,
руҳим оламидан учиб кетар тун.

* * *

Дилим дунёсида қурдим бир қаср,
сен энди у ерда яшайсан абад.
Ҳар кун чақираман — хуфтонун аср,
дилим қасридаги ёлғиз муҳаббат.

* * *

Кунларнинг занжири чўзилиб, мана,
мен ҳамон ётурман ишқингда куйиб.

Хаёл қушларини учириб яна,
сени эркалайман жонимдай суйиб.

Дилтанг юрагимни юпатиб аранг,
фақат ўйларинг-ла яшайман букун.
Юзларимни тортмиш кузги япрокранг,
кўзларим-чи ўйчан, гўё чўкмиш тун.

Ҳеч нарса беролмас руҳимга таскин,
юлдуздан-да гўзал ишвалар бекор.
Оҳ, кунларим кечар нақадар мискин,
ўзинг тараҳҳум қил, эй парвардигор.

* * *

Мен сени, ёлғизим, унутмайман ҳеч,
унутилмагандай тепамда осмон.
Пойингга тиз чўкиб оқшомлару кеч,
рўшно кунларимга кўзларим гирён.

Англадим даҳрни — узоқ кўз тикиб,
олдимда ястанган энди ҳидоят.
Олис-олислардан суйиб, энтикиб
қилурман доимо сенга итоат.

* * *

Мен сенга кун сайин яқинлашаман,
соҳил қучаётган кема мисоли.
Мен сенга кун сайин яқинлашаман,
елдириб борадур ишонч шамоли.

Масофа қанчалар йироқ эди, о,
ярқираб ётарди бамисли сароб.
Қалбимда барқ уриб ишқ, ҳамду сано
сен томон бошлади нурдаин шу тоб.

Эрта даргоҳингга етсам, паризод,
майлига, жоним ҳам сенгадур ато.
Ишқ бағримда илдиз ёйган бесарҳад,
уни қўпоролмас довуллар ҳатто.

* * *

Оҳ, яна ёлғизман, йиғлайди юрак,
гўё мен қафасга қамалган оҳу.
Кўнглимни юпатмас китоблар сира,
шеърлар ҳам кўнглимни ололмас, ёҳу.

Абгор ҳолатимга боқиб ушбу дам,
ёдимга оламан сени, ёлғизим.
Дилимдасан энди кундуз-тунлар ҳам,
шоҳдай эгиламан пойингга ўзим.

Кел, гуноҳимдан ўт, кечиргил мени,
неки кечган бўлса, феълимдан бари.
Дилимнинг тўрига ўтқазиб сени,
саждалар қиламан бир умр, тангрим.

МУҲАББАТ КИПРИКЛАРИ

Сени унугай дейман, бинафша,
бироқ юрагимда
гуллаётган бўлса муҳаббат,
қандай қилай, ахир?!

* * *

Ёмғир ҳам тинди,
сен келмадинг
хонада ёлғиз
ивиб кетдим ёмғирдан.

* * *

Менинг ўйларим толғин,
сенинг кўзларинг ҳорғин.
Энди
бизлар биргамиз абад.

* * *

Сен кетгансан
эй, юрагимнинг парчаси.
Мен ҳўрсиниб яшайман
бу ширин, бу гўзал дунёда.

“Уйғоқ сукунат” китобидан
(1999)

*Теваракни тутиб турар
Ёлғиз сукунатнинг товуши...*

ОЗОДЛИК

Уйқудан уйғотдим Туркистонимни.

Р. Парфи

Узоқ ухладим
босиб ўтди туялардай
устимдан йиллар карвони.
Сап-сариқ алвасти, жинларни
кўрдим тушларимда ҳам.
Букун уйғондим Алпомишдай
атрофга қарайман масрур.
Энди кўриб
таниб қўй мени.
Эй оқсоч дунё!

ҲУРРИЯТ

Кел, жон қушим, жоним қушим, кел,
сени босай суйиб кўксимга.
Момиқ патларингни силай энтикиб
эй, қанотлари қонли,
юраги доғлиқ,
узун умри қафасда кечган қушим
кел, бағримга босай,
кўнглимни бўшатиб олай.
Оҳ, сени озод кўролмай кетганлар ҳаққи,
сенинг бийрон сайрашингни тинглолмай
ўтганлар ҳаққи,
мен сени кўксимга босай, жон қушим.

ВАТАНГА АЙТИЛГАН СЎЗ

Ватан, эй ота,
оҳ, сени ўлдирмоқ бўлдилар
қип-яланғоч хоинлар.
Кўзларининг манфур косасига
қон тўлган сотқинлар,
бағрига илонлар ин қурган
одам шаклидаги махлуқлар
ўлдирмоқ бўлдилар сени.
Аммо
улар виждон сотиб,
иймон сотиб,
сотиб тилларини,
сотиб динларини,
ўлдирдилар ўзларини.
Уларнинг на гўри бор,
на бир чимдим тупроғи.
Улар йўқ,
улар йўқ,
улар йўқ.

* * *

Мен ёнаяпман
вужудим ила
сочларим ёнмоқда алангаланиб,
алангаланиб.

Мен ёнаяпман
юрагимнинг деворлари чўғга айланган.
Кўзларимдан сочилар аланга,
тун қаърига,
бутун оламга.

Мен ёнаяпман
заминни куйдирар товоним.
Куйдирар қўлларим тутган нарсани,
Мен ёнаяпман
вужудим ичинда ловуллаб.

ЗАНГОРИ ТУЙГУЛАР

I

Баҳор
қад ростлаган майсалар
шаббода нафасидан
ҳилпиратиб яшил кўйлаklarини
уйқудан уйғотди
менинг зангор туйғуларимни.

II

Тун. Кезаман Дўрмон боғларини
ҳайрат эпкинлари урилиб юракка
тикилсам Шукур Холмирза боғига
бир туп ўрик
ёритиб тун кўксин
осмонга ўрлайди оппоқ ҳайқириқ.

III

Баҳор эрта келди Дўрмон боғларига
дарахтлар гуллади қийғос.
Маъюс ўйлар бўрони
руҳимни чулғади.
Ижоди мавжланиб шул дарахтлардай
гуллаган чоғи
оҳ, оламдан эрта кетган
Шавкат Раҳмон келди ёдим дунёсига.

IV

Боғ. Майсазорда чалқанча ётиб,
сени осмон кўзгусида кўрдим, қишлоғим.
Ў, ўшанда майсаларга ёнбошлаб,
сеҳрли шаҳарлар сари
орзулар отида учардим бесар.
Ай, қишлоқ,
бу кун сочларимга йилларнинг
оқ гардлари қўнганда
тўфонли шаҳарнинг бир четида
майсаларга юмалаб-юмалаб,
сени ўйлай-ўйлай,
кўзларимда осмон кетди қорайиб.

САККИЗИНЧИ МАРТ

Жияним Шукруллога

Гар қарғалар учиб юргайдир,
гар атрофим ола-чалпак қор,
кўзларимда шукуҳ порлайди,
юрагимда уйғонган баҳор.
Бугун ахир саккизинчи март.

Сизни қутлай, муаллим опа,
бойчечакдек порлоқ меҳрим-ла,
сизни қутлай синфдош қизлар
гўзал, нафис гулу сеҳрим-ла.
Бугун ахир саккизинчи март.

Олисдаги эй, опажоним,
қутлагайман гарчи хат ила.
Қутлагайман эй, онажоним,
соғинч тўла юрагим билан.
Бугун ахир саккизинчи март.

* * *

Ферузага

Баҳор чоғи туғилган аёл,
сени қутлар нафис бойчечак.
Қутлар сени юз очган лола
у баҳорга гарчи келинчак.

Баҳор чоғи туғилган аёл,
ҳаёт йўлинг гулларга тўлсин.
Бошингда бахт куши чарх уриб
кеча-кундуз парвона бўлсин.

Баҳор чоғи туғилган аёл
тарк этмасин сени муҳаббат.
Баҳор бўлиб қолгин юракда,
гўзаллигинг сўлмасин абад.

ГУЗАЛ

Жийдалар гуллаган муаттар кунлар
ёдимга тушасан, эй гўзал аёл.
Ёришиб, чарақлаб кетади тунлар,
сен сари чақмоқдай учади хаёл.
Юлдуз кўзларингга тикиламан жим,
зулмат сочларингда ўрмалар қўлим.
Сенинг гўзаллигинг қошида балким
ўлдиролмас мени — ҳаттоки ўлим.

АЁЛГА ДИЛ СЎЗИ

Дунё чархи
айланар бетин,
кунлар ботар,
оқ кияди тун.
Ўтаётган умр
асов, сокин,
тўлин ойдаи
тўлибсиз букун.
Тегрангизда
ў, гулғунчалар
пойингизни
ўпарлар бир-бир.
Ҳаёт аччиқ,
ширин шунчалар,
шошиб ўтар
дарёдай умр.
Букун сизга
тилайман сабот
тоғлардайин
метин ирода.
Гулдай сўлим
кечиринг ҳаёт.
Мен-чи сизни
асрайман ёдда.

БОЙЧЕЧАК

Теваракда қорлар уюми,
шамол елар
қўлида тийги.
Узаяди дилгир қиш умри,
март қуёшин кўринмас тийги.

Теваракда қорларнинг қаҳри,
бош кўтарган гўзал бойчечак.
Бағрин тилса
гарчанд қиш заҳри,
унга афзал ёруғлик бешак.

ҚАЛДИРҒОЧ

Баҳор нафасини туйган қалдирғоч
келдингми, уйимнинг шифтин бекаси.
Қани дардлашайлик, юрагингни оч,
юртимда уйғонган — баҳор нафаси.

Эй, эзгулик қуши, жоним қалдирғоч,
сен келдинг уйимнинг шифтин бекаси.
Кўнглимда очилди лолалар қийғос,
юртимда кезгайдир баҳор нафаси.

АҲМАД ЯССАВИЙ

Не замонки, султоним,
кўнглимнинг тўрида қабрингиз.
О, уни зиёрат айламоқ ишқи
беҳад ўртайди мени.
Шояд етолсам сизга,
тиз чўкиб,
тупроқни ўпгайман у кун.

ОЗОД ШАРАФИДДИН

Бошида чарх урди қора шамоллар,
қора либос кийди унинг кундузи.
Бироқ юрагида оппоқ хаёллар,
оқ нур тўшайверди кўнгил юлдузи.

Абдулла Қаҳдорнинг дардларин тутиб,
Чўлпоннинг ҳар сатрин кўксига жойлаб,
тарихнинг ўчмаган нурларин титиб,
яшайверди ёруғ кунларни пойлаб.

Эркалайди букун озодлик ели,
Хуррият қуёши бошида балқир.
Озод Шарафиддин мангулик сари
оқар дарёларда ойдаин қалқир.

* * *

Бог. Унда Мирпўлат Мирзонинг хужраси бор
Мен унга яқинлашсам шеъриятнинг сарин
овозин эшитаман Ўша овоз олиб кетар мени
Туркистоннинг ястанган кенглиklarига
Ўша овоз қанотларида мен бутун Туркистоннинг
қар-қарига кетаман сингиб Ўша овоз
қанотлари олиб борар мени пирим
Аҳмад Яссавий бошига Ўша овоз қанотлари
бошлаб борар мени Миртемир қошига
Эй эзуликлар сари элтувчи овоз Сен
тинмагин кундузлар қуёшдай Тунлар ой
куйлаётган оппоқ қўшиқдай Токи сени
эшитсин еру осмон

ҚОРАКЎЗИМ

I

Қоракўзим, сени севиб қолдимми,
сўрайман ўзимдан ёлвориб, тониб.
Қушдайин кўлларинг тутиб олдимми,
ишқнинг оловида ўтиндай ёниб.
Букун қаён бошлар севги кўчаси,
балки айрилиқдир, фироқ бешафқат.
Қора тўрин тортмай — умрим кечаси
мени ўлдиради энди муҳаббат.

II

Ёмғир. Шамол эсар, барглар чилпирак,
севгилим, борасан ёмғир остида.
Менинг-чи паноҳда жонимдир ҳалак
сочларинг тирналар ел қанотида.
Ёмғир кучаяди, совуқ ўртанар,
сен елиб борасан уст-бошинг юпун.
Мени ширин оғу лаззати қийнар,
барибир сен томон кетаман беун.

III

Мен сенинг ёнингга бораман ёниб,
эй менинг соғинчим, руҳим эркаси.
Сенга тикилгайман кўзим қувониб,
ишққа беланган кўнглим бекаси.
Мен сенинг ёнингдан қайтаман маҳзун,

юрагимнинг уйи бўм-бўш ҳувиллаб.
Олисада бир қушча сайрайди дилхун,
шамол қўзғалади шу дам увиллаб.

IV

Севгилим, қошинга бораман бот-бот,
кўзларинг гўёки қоп-қора денгиз.
Руҳим кенгликлари ёришгай беҳад
кўзинг денгизида юзолсам ёлғиз.
Майлига, дуч келай тўфонларга ҳам,
тўлқинлар отилгай ёниб мисли барқ.
Умид қушин тутган кимсадай бир дам
кўзинг денгизида, майли, бўлай ғарқ.

V

Сенинг-ла узун йўл, эй, қоракўзим,
гўёки икки қош оралиғидай.
Сен тушиб қоласан манзилда секин,
ичимни ғам босар бир қоронғудай.
Қайтар йўл туюлгай узун, беадоқ,
Дунёдан кетгандай бўламан ёлғиз.
Мошин чарчагандай секинлаб шу чоқ,
тун қаърига кирар товуши маънос.

VI

Қоракўзим, букун бизлар биргамиз,
кўнглим гулзордаги булбулдай сайрар.
Момикдай қўлингга қўюрман қўлим,
сувдаги балиқдай вужудим яйрар.
Ғар ёнимда бўлсанг, эй қоракўзим,
гўзал либос кияр эртан — келажак.
Сен-ла кечаётган ҳар бир дақиқа
менга бахт гулларин тутқазар бешак.

VII

Қоракўзим, сени чорладим масрур
Ҳув, гўзал тоғлар оғуши томон.
Унда бир нафосат, ундадур сурур,

Унда дайдаймайди ҳеч қандай ёмон.
Ўқрайиб қарамас бизларга ҳеч ким
Ва севгимизга солмас бирон бир қутку.
Қўлларингдан тутиб етакласам жим,
Қалбингни тигламас ҳеч қандай қўрқув.
Юргил, тоғлар томон кетайлик тезроқ,
Унда ажиб дунё, муаттар ҳаво.
Бағримда очилган лолалардек, оҳ,
Унда ҳам лолалар чалади наво.
Нечун, қоракўзим, бош тортдинг маъюс,
Кўзларимда тоғлар қолди мунғайиб.
Феруза осмоним қорайди бехос,
Қип-қизил лолалар кетди сарғайиб.

VIII

Букун, қоракўзим, сен-ла кўришдик,
гўёки икки қутб орасида жим.
О, гарчанд ёнма-ён суҳбатлар қурдик,
Шодлик гулларига тўлмади кўнглим.
Билмам, совуқмиди сенинг сўзларинг
ё қалбимда ўчган муҳаббат ўти.
Ёхуд мени адо этди кўзларинг,
ў, не кўйга солгай севги қисмати.
Мен букун сўрайман ўзимдан ўзим,
дунёга телбадай қарайман маъюс.
Наҳот адо бўлар бўшлиқда сўзим,
сен севги ё рўё? Айтгил, қоракўз.

ҚАЙҒУ**1**

Ўша қора кўйлак кийган кундуз,
сен ҳам жим,
мен ҳам жим,
сукунатнинг измида
видолашдик маъюсина.

2

Менинг муштдек юрагимга сиғган қушча,
сен қаёқларга кетдинг?
Наҳот шу улкан,
шу бадбахт шаҳарга
сиғмаган бўлсанг?!

3

Олис, совуқ юртда,
қандай кечаётир ҳаётинг?
Наҳот,
қисмат шамоллари
бир умр учириб кетган бўлса!

4

Бу тун
кўксимга санчдинг пичоқ,
эй, олисдаги яқиним.

5

Севгилим
қисмат йўллари
олиб кетди сени йироқларга.
Не қилай?
Тутиб қололмаган бўлсам
тўзғин сочларингдан ўзим.

6

Юлдузсиз кечада,
суратингга боқаман узоқ.
Анордай юрагим эзилиб
тун қаърига
юлдуз бўлиб сочилар.

7

Хотиротим кўзлари ичра,
олов сочларингни тараб сен,
оҳудай тураверасан,
эй, менинг олисда яшаётган қайғум.

АЙ ГУЛ

Букун юрагингни очдинг, севгилим,
руҳим осмонидан қора булутлар тарқалди,
кўнглимда музлар ҳам синди қарсиллаб.

* * *

Тун... Қўй, жовдирама, қушча,
ана осмоннинг бир чети
оқариб келмоқда кўнглим каби.

* * *

Ёмғир. Лойларга ботдинг-ку, Ай гул,
бас, шамол бўлиб мен булутларни ҳайдарман,
ҳозироқ бошингда чарақлар офтоб.

* * *

Соянгдай ортингдан эргашдим,
бу нотинч, бу галаён дунё ичра
иккимиз бир лаҳза довдирадик.

* * *

Қўй, чирқирама, ярадор қушча,
мен борман-ку бошингда,
топарман амаллаб малҳам.

* * *

Ҳой, қорақўл,
қаршингдаги оппоқ гулни тортқилама кўп,
унинг тиканлари бор ўткир, заҳарли.

* * *

Рухсат эт, севгилим,
дарахтлари синиқ руҳинг боғларига
бир умр боғбон бўлай мен.

СОҒИНЧ ТАШБЕҲЛАРИ

I

Бу кеч мен ой билан ёлғиз
сенинг йўлларингга кўз тикдим.
Сен эса келмадинг.
Юрагим ҳам ой каби
тун бўйи ёнди ловуллаб.

II

Шу қадар соғиндим сени!
Йиғлай дейману йиғлолмайман...
Кулай дейману кулолмайман,
менга нима бўлди,
кўксимда юрагим бормикин, омон?!

III

Ёлғизим,
изларингдан шамол бўлиб борсам.
Шамол бўлиб силасам сочларинг.
Етишсам васлингга шамол бўлиб агар,
бир умр шамол бўлиб қолай, майлига.

ЮРАГИМНИНГ ТОВУШИ*Мусаввира Иринага*

Нимадир демоқчи бўламан сенга,
бироқ ҳеч нарса деёлмайман,
сувга чўкиб кетар сўзларим.

* * *

Узоқларга чорладим сени,
ўзим ҳам билмайман, қаёққа?!
Сен ҳам кўнмадинг,
оқ кўйлакли капалак.

* * *

Оппоқ қушчалардай бармоқларингдан
тутиб,
Олиб кирсам юрагимнинг дашту
биёбонларига.
Балки, қадамингдан уйғонар гуллар.

* * *

Недир дегим келар сенга,
Севаман дейманми, билмайман.
Мунчалар ёқмасанг мени, дейманми, олов?

* * *

Севгилим шу қадар бокира,
ул тунлар
ой япроқларида ухлар маъсум.

* * *

Ёнингга чорлагин, мусаввир,
кўзларимнинг сувратин чиз.
Чизгин юрагимнинг сувратин.

* * *

Қийналиб кетдим жуда,
билмадим, дўзах ўтиданми?
Ё жаннат йўллари шундай олисмикан?

* * *

Сени қизғанаман, шабнам,
тунлари ойдан-да,
субҳидам қуёшдан.

* * *

Чироғимни ўчирма, шамол,
тилло сочлигим-ла
ёруғ тунда кўришай.

* * *

Оққушгинам, кел энди,
Шул бўронли кечада
сингиб кетгин бағримга.

* * *

Оҳ, кўнглингни ололсам,
шодликлар юртига бошласам сени,
инон, у кун мен подшоҳман, подшоҳ.

* * *

Сен алдадинг,
наҳот дарахтларнинг шохларида ўсса
олтин?
Наҳотки, эртага поймизга тўкилса...

* * *

Алдама, жоним, айт,
балки қисматинг гўзалдир, балки
чақмоқ урган дарахт.

* * *

Ҳей, мусаввир,
менинг сувратимни матога эмас,
юрагинг кенглиги,
кўзларинг майдонига
чизсанг бас.

* * *

Қаршингда кун бўйи ўлтирсам-да,
дунёга тўёлмай ўлаётган йигит каби
васлинга тўёлмай елиб борар умрим оти.

* * *

Соғинаман сени —
бағрида ой қиқирлаётган,
бошида қуёш чарақлаётган аёл.

* * *

О, сенинг сочларинг ёнаётган аланга,
менинг юрагимни
ёқиб юборди-ку ловуллаптиб.

* * *

Ўша оқшом
мен телбадай қўлларингни тутдим
ва йўқотиб қўйдим ўзимни-ўзим.

* * *

Аёзли кечада
сени қайдадир қолдирдим.
Оҳ, шўрлик Бинафша...

* * *

Сен кириб борардинг туннинг яланғоч қўйнига,
атрофингда изгир қоп-қора совуқ.
Менинг-чи жунжикиб, совқотар юрагим.

* * *

Кўнглим хижил, ёришмас руҳим дунёси,
наҳотки, сен кетиб борасан
ўғри туннинг панжасида жим.

* * *

Тун қучоғига ташлаб кетдим сени,
қайга кетдим билмасман ўзим.
Сен-чи, қайда қолдинг, буни худо билади.

* * *

Момиқ қўлларингни узоқ тутдим,
бошлаб кетолмадим барибир сени
муҳаббатнинг яшил ўрмонларига.

* * *

Сен йўқсан, сен йўқсан ёнимда,
хавотирнинг уйида
тунларим оқарар, кунларим қораяр.

* * *

Вужудимдан тўкилиб титроқ,
ёмғир толаларидай овозим узилиб,
бугун юрагимни сенга очдим, севгилим.

* * *

Севаман деб айтдим,
о, оғир ботдими
юрагимнинг хазин товуши.

* * *

Ҳар кун сен-ла йўл босамиз,
менинг кўнглим каби
манзил ҳам яқин.

* * *

Хайр, қўлларингни ўпаман,
кўксимга урилар оғир тун.
Уф тортаман, от эмасман ахир.

* * *

Бугун кўролмадим сени паризод,
кўнди юрагимга андуҳ қушлари.
Рухимнинг осмони қорайди беҳад,
мени тарк айлади эсу ҳушларим.
Тирнар вужудимни соғинч тирноғи,
бутун борлигимдан сирқирайди қон.
Кўзларимга парда тортган — қоронғи,
йўқлик дунёсига кетдимми бежон?..

* * *

Азизим, деб чақираман сени,
энг ёруғ юлдуздай
кўзим диёрига кириб келасан сен.

* * *

Бир кун лабларингдан ўпаман қаттиқ
ва бошимни кўксингга қўйиб
уйқуга кетаман мангу.
Ўша кез, сочларимни силасанг
ўлим уйқусида бўлсам-да,
о, қўлларинг тафтидан
уйғониб кетаман, севгилим.

* * *

Ёлгон сўзларингга инониб яшамоқ
сувга чўкаётган одам каби,
жуда оғир кечса-да,
барибир
сени ташлаб кетолмайман, «ёлгончим».

* * *

Севгилим,
Юрагингнинг узун йўлида
ҳоридим,
толидим,
нажотсиз қолдим.

* * *

Кеч. Оқшом оҳиста қора тўн кияр,
анҳор бўйи совуқ, жунжиктирар танни.
Сени қайноқ бўсаларга кўмиб ташлагим келди.
Бироқ...
Тирик армонларим сувга шўнғиб кетди.

* * *

Боғ. Сенинг кўнглинг каби
яланғоч дарахтлар мунғаяр.
Мен қўлларингни тугаман секин,
барибир ёришмас руҳинг,
атрофда қарғалар қағиллар узоқ.

* * *

Сенинг-ла танҳомиз хилватда,
менинг қонимда эсар эҳтирос бўрони.
Юзларимни босаман юзларингга,
оҳ, бунчалар совуқ,
мен қандай қучаман ўлик эҳтиросни?

* * *

Хайр, севгилим,
эгнимда изтиробнинг қора кўйлаги.
Бағримда унди-ку армон чечаклари.
Хайр, севгилим,
мен сендан узоқлаб кетаман энди.
Хайр,
мендан сенга не қолди, билмасман.
Сендан менга эса
ёнган юракнинг оловлари қолди.
Хайр...

РУҲИЯТ

Мен бу кеча ухлолмайман, бедор
ён-веримга қарайман маъюс.
Тун қаърини қуршаган туман,
қора шарпа кезинар ёлғиз.

Мен бу кеча ухлолмасман ҳеч,
о, юрагим уйи зимистон.
Томиримда ғашлик илони,
очилмагай кўнгилда бўстон.

ҚАЛБ МАНЗАРАЛАРИ

* * *

Бағринг тошми,
ёхуд бағринг қонми,
қайга кетдинг, оқибат?!

* * *

Кўнглим дунёсини кезар маломат,
атрофимда қора тўнли сукунат.
Оҳ, қайдасан шодлик? Сингиб кетар овозим.

* * *

Қайларга қочяпсан,
менинг ихтиёримдан чекинган
эй, яланғоч хаёл?!

* * *

Бунчалар маъсумсан, Шабнам,
ичай десам, шабнам эмассан.
Тутай десам қўл етмас хаёлсан, Шабнам.

* * *

Қаён кетяпсан, булутча,
Беҳудуд чексизлик ичра
сингиб, ёмғир бўлиб кетмасанг бас.

* * *

Ичимда қоронғу тун...
Бошимда ўйнайди шамоллар.
Оҳ, кўксимда қўпган қиёмат.

* * *

Ўша тун
Иброҳим Ҳаққул
Асқар Мусақул
турфа хил шоирлар
димик хонада
суҳбат қурдик узоқ
Рауф Парфи шеърияти
Рауф Парфи қисмати
суҳбатимиз ўқ томирига айланди.
«Мен ёлғизман
овозим ёлғиз» сатрлари
чарсиллаб баҳсларга бойланди.
Ўша маҳал
тун қаърин куйдириб
қайдандир
балки яқиндан
балки узоқдан
ҳазин эшитилди ёлғиз товуш.

* * *

Тун...
Худди азадор одамлар каби
дарахтлар кийган қора тўн.
Бир шарпадай
ўтаман тун қаъридан,
ана,
чироғи ўчмаган Абдулла Қаҳҳор уйининг.

* * *

Уйимнинг шундоқ ёнгинасида, кўзларимнинг ўнгида битмаган уй бор. Мен унга ҳар гал тикилсам, ичимдан нимадир япроқ каби узилар. Руҳим уйи вайрон бўлиб бузилар. Ёмғирлар ёғар, не-не қорлар ёғар. Ҳали бу уйнинг эшик, деразалари ҳам қурилмаган. Уйни тунлар қоронғулик маскан этар. Кундузлар сукунат ўз домига тортиб кетар. Мен бу уйга тикилсам, руҳим уйи кетар бузилиб.

* * *

Кеч куз. Намозшом.
Ҳовлида сукунат мудрайди.
Дарахтларнинг заъфарон япроқлари
муздай шамол чангалида титрайди.
Қунишиб айвонда
ҳассага таяниб,
қонталаш уфққа тикилади чол.

* * *

Дунё қоронғу денгиз Шамоллар эсар
тўфонлар итдай қутурар Тўлқинлар
қилар исён Дунё қоронғу денгиз Сузаман
кемадай қалқиб-қалқиб Эй жоним
Сен қаёқдасан Чақираман овоз пардаларим
кўтариб Бироқ товушимни ютар
аждардай тўлқинлар итдай қутурган
тўфонлар Эй менинг қуёшим — ишончим
балқиб-балқиб келгин сен

* * *

Эй кўҳна қабристон Бу кун маҳзун ўйлар
гирдоби ичра сенга келдим о бунда уйғоқ
сукунат
Эй кўҳна қабристон Сенинг бешигингда ётар
менинг муҳтарама волидам Ётар падари бузрукворим
ётар бунда етти пуштим жим ва осуда
Улар хотирам водийсида ётар уйғоқ
Эй кўҳна қабристон бунда узун кунлар қоронғу
тунлар оҳ чекмаяптими уларнинг руҳи Сенга юкиниб
келдим мен

ҚИШ РАНГЛАРИ

I

Дўрмон. Қиш.
Теварак-атрофим қор.
Дарахтларда уйғоқ сукунат.
Овозимни баланд қўяман,
биноқ
товушимни ейди оч совуқ.

II

Кеча. Дала ҳовлим сукунат тўшагида,
кўнглим сендан совуган каби
совиб борар хонам.
Қиш кечаси
қишлоғим йўлидай, оҳ, жуда узун.

III

Дўрмон.
Қиш оқшоми. Кезаман.
Музлаган қорларни кўксин синдириб.
Чироғи ёнмаган уйлар
атрофимда саноқсиз.
О, улар ҳам мен каби ёлғиз.

IV

Қиш туни,
ой ҳам булутлар кўрпасида.

Теваракни тутиб турар
ёлғиз сукунатнинг товуши.

V

Ярим кеча,
атрофимда оч бўридай
изғийди қиш.
Ҳув нарида бўлса
чироғи ўчмаган ёлғиз уй.

VI

Бу кеча
тушимда дарахтлар гуллаганмиш оппоқ.
Воҳ,
уйғонсам дарахтларга қўнган қор.
Қишнинг
узун ҳикояси бошланар энди.

VII

Қор ёғар,
о, замин чулғанган оппоқ сукунатга.
Негадир шу топда
қорни искаб қўяр ит.

VIII

Кундан-кун музлайди ҳаволар,
қалин ёғди қор ҳам бу кеча,
не кечаркин эртага
остонамда турган юртдош чумчуқлар
ҳоли?!

* * *

Аччиқ армонларни қолдириб ортда,
ў, умид отлари сачратиб учқун,
қор қушининг момик қанотларида
янги йил келмоқда, дўстларим, букун.

Қуёш ҳам фалакда кўрсатмас рухсор,
у қиш булутларин қаърида беун,
биноқ чехраларда қуёш акси бор,
янги йил келмоқда, дўстларим, букун.

Ёруғ хаёлларнинг қўйнига шўнғиб
салмоқлаб кўраман кунларим дуркун.
Руҳим қувончларга кетар кўмилиб
янги йил келмоқда, дўстларим, букун.

Тирик орзуларим дунёси томон
бағримдан отилар оловли учқун.
Кўксим соф ҳисларга тўлади шу он,
янги йил келмоқда, дўстларим, букун.

ТИЛАК*Ғафур акаға*

Букун оға, эллик ёшдасиз,
эллик ёшда бу қадим дунё.
Чақнаб турган ой эллик ёшда —
сизга эллик йил сочган зиё.

Йўлингизни ёритган қуёш,
букун у ҳам элликка тўлғай.
Теграда ёр-дўстлариз қатор
уларга ҳам эллик ёш бўлғай.

Букун оға, эллик ёшдасиз,
эллик ёшда бу қадим дунё.
Эллик ёшлик умр дарахтингиз
завол кўрмай ўссин илоё.

ТОҒ

Шоҳимардон йўлида
тоғга тикилсам,
во ажаб
шер қиёфаси турар тирикдай.

Кўксига тошлардан шер сувратин чизиб
«У ёқда шерим Ҳазрат Али ётибди»—дея
тоғ кўз ташлаб Шоҳимардонга
огоҳ этар жимгина...

* * *

Жуда узун кечаётир тун...
Манзил эса олис.
Қайлардасан кўзлари порлоқ кундуз.

* * *

Чўзиб-чўзиб маърайди сигир,
Ит ҳуради узоқ...
«Ҳаёт» дегани шу ўғлим.

“Болалигим беланчаги”

Янги шеърлар
(2000)

*У жуда енгил, ҳаволардан-да енгил.
У боласи ахир она - табиатнинг.*

ЭРК ЙЎЛИ

Эрк йўли — улуғ йўл!
 Бормоқдаман дадил одимлаб.
 Сарин,
 хузурбахш еллар урилар кўксимга,
 кирар руҳимнинг бепоён кенгликларига.
 Уфурар димоғимга муаттар бўйлар.
 Бол каби ширин,
 тотли сўзлар тўкилар тилимдан.
 Кўзларим дунёсида — оппоқ нурга чўмилган Ватан.

Озодлик йўли — қутлуғ йўл!
 О, бу йўл не-не қоракўзлар,
 не-не улуғ зотлар армони эди...

Хуррият — улуғ йўл!
 Унда мен намхуш шамолларга,
 қора бўронларга,
 қиличдай нигоҳларга тутиб кўксимни,
 аччиқ ёмғирларга бормоқдаман дадил, мардона.

Истиқлол йўли — улуғ йўл!
 Чақмоқдай қадамларимдан
 потраб чиқар
 нафармон гуллар,
 сервиқор тоғлар,
 сокин боғлар,
 умидбахш тонглар...

* * *

Рухимдай қоронғу тун...
Юрагим доғлари тўкилар қоғоз узра.
Қиров оғушидаги сўлгин майсалар,
Аччиқ совуқ чангалидаги атиргул,
Бошлари кесилган дарахтлар —
Сиёҳ бўлиб кирар шеърим сатрларига.
Уни тонг-ла ўқисин, дея қуёш
Ўқисин, дея ёруғлик,
Очиқ қолдираман шеър дафтаримни.
Бироқ шамолнинг узун қўллари
Ёлиб қўяр хомуш сўзларимни
Ёлиб қўяр юрагим доғларини.

* * *

Дўрмон. Боғ бўйлаб кезаман. Қарайман,
томи ёпилмаган Шуҳрат аканинг иморати.
О, бу чала иморат, неча кунлар, неча тунлар
бағри очиқ турар яйдоқ даладай.
Бағрига қўнади қорлар.
Бағрига сингир оқ ёмғирлар.
Бунда тин олади шамоллар бир дам.
Бағрида совуқлар кетар исиниб.
Чала иморатга қарайман жимгина,
Шуҳрат ака унда сочлари оппоқ,
Балки чала қолган шеър сатрларин битаётир.
Энг катта асарин ёзаётир балки.
Балки тўкаётир ҳеч кимга айтмаган дардларин.
Балки...

ЁЛҒИЗ ЯПРОҚ

Кеч куз. Шундоқ қаршимда эна тут.

Қари кампир юзидаги ажинлар гўё унинг танасига кўчган. Эна тут, ў, шохларида менинг болалигим ўсган. Меваларин қушдай чўқилаб-чўқилаб еган болалигим.

Кеч куз. Эна тут новдасида ёлғиз сап-сарик япроқ. У беҳол титрайди.

Шамоллар чанг солар. О, эна тут, ҳеч бағридан қўйгиси келмас ёлғиз япроғин.

Кеч куз. Эна тут мунглиғ онадай яланғоч панжаларин осмону фалакка чўзиб тикилар. Ёлғиз япроқ тўлганар, ўртанар бетин...

ТУРНАЛАР

Дўрмон боғларида заъфарон куз. Осмонда турналар ноласи. Балки, улар ҳам мен каби юракларин ташлаб кетаётирлар. Мен Қува анорзорларига қолдириб келганман юракни.

Ахир менинг юрагим анор дарахтлари шохларига ёрилган анордек илиниб-илиниб қолди.

АТИРГУЛ

Ховлимда атиргул. Муаттар бўйлари оқар
тўлқинланиб. У бахмал либосда нақадар гўзал.
Тикилсам тунда бутун туйғуларим кетади
жўшиб. Атиргул пойига дарёдай оқаман. Ша-
бададай гулни силайман, ўпаман, қучаман,
сўнгра бошқа одам бўлиб келаман дунёга.

Эрта тонг. Шаҳар олар мени бағрига. Атроф-
га қарайман: турфа хил гуллар. Бир-биридан
бирам гўзал.

О, бўйлари маст қилар. Билмайман, қай гулга
тикилсам эргашар ортимдан. Гулни узаман-да,
қидлайман димоғим қонгунча. Кейин-чи, ке-
таман итқитиб, унутилган дарддай унутиб.

О, бу ширин, бу аччиқ умрим ичра не-не
гулларни кўрмадим. Қай бирларин севдим,
ўртандим, куйдим. Қай бирлари хотиротим
боғларида кетганлар сўлиб...

Кеча-кундуз мавжланар атиргул ҳовлимда.
О, мен уни қандай унутаи?! У умрим дарёсига
қўшилиб оқар.

Атиргул — умрим гули.

БОЛАЛИК

У ташқарига эшикдан эмас, деразадан чиқар отилиб. Ичкарига отилиб деразадан кирар. У ўрик шохларида қушдан кўра эркинроқ қилар ҳаракат. Қишнинг қора совуғида ялангбош, ялангоёқ музлаган қорларни синдириб борар. Тўлқин-тўлқин сувлар юзида балиқлар ила сузишни этар рақобат. Жарликларга шерваччадай ўзин итқитар ёвқур. Қизғалдоқлар очилган томлардан сакрар қоплондай. У жуда енгил, ҳаволардан-да енгил. У боласи ахир она-табиатнинг.

ОНА ЁНҒОҚ

Болалигим ўсган ҳовлида бир туп ёнғоқ. Унинг тагида кўҳна сўри. Унда отам, онам, мен, укаларим яна не-не қондошларимнинг кундузлари оқшомларга, оқшомлари сокин тонгларга уланган...

Ҳар гал мен олис йўл юриб, ўшал ҳовлига кирсам, ёнғоқ қулоч очиб, бағрин тутиб, онам қиёфасида олади кутиб. Мен ёнғоқ тагида онам қучоғидай ҳис этаман ўзимни. Чарчоқларим тумани ёзилиб, руҳим офтобли осмондай кетар ёришиб. Она ёнғоқ еллар этагида мени эркалайди, аллалайди, мен ором қучоғига кетман сингиб.

ШОВВА

Болалигим ўсган уй этагидан катта ариқ оқар. Ариқ лабида бўйчан тераклар, қари толлар. Димоққа урилар ялпиз бўйлари. Сув юзида ўйнар капалаклар, сўзанаклар.

Шундоқ, пахтазорга туташган жойда шовва шовуллар. Унда менинг яланғоч болалигим қанча-қанча кулчаларин қилар «оқизоқ». О, болалигим оғзида эриган лаззатли кулчалар, ширин кулчалар...

Воҳ, қайси кун шоввадан кулчамни оқизиб кетди ариқ. Ортидан болалигим чопди қувақувалаб. Оҳ, ўша-ўша шоввадан олислаб кетди болалигим.

...Бугун катта шаҳар четида болакай қичқирар сочлари оппоқ. «Ҳей шовва, шовважон, қайдасан, шовва...»

Бироқ, садо йўқ, садо йўқ...

УФҚ

Бола эдим... Ўғилча опадан «Уфқ» китобин олиб, баланд-баланд гилослар остида укам ётган беланчакни тебрата-тебрата ўқишга шўнғиганим ёдим осмонидан кетмайди сира.

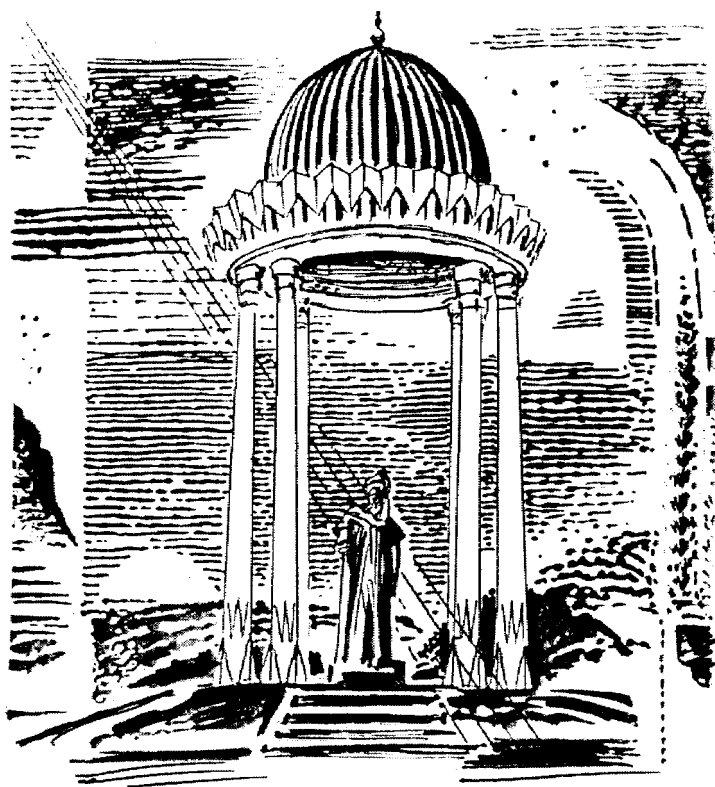
Ўша кун, ўша шом ботаётган қуёшга тикилдим узоқ. Оҳ, қуёш ёниб борарди. Кўксидан чакиллаб томар эди қон.

— Ана ўша томон уфқ, — деди Ўғилча опа. Воҳ, уфқ қип-қизил қон. Ёхуд пайҳон бўлган уерда, оҳ, қанча-қанча анор доналари... Мени ўйлар босди оғир. Ўшанда улғайиб кетдим дафъатан.

Юрагим оламига Низомжон, Дилдор, Аъзамжон, Икромжон, Турсунбой, Иноят оқсоқол кириб келди. Гарчанд ҳаётда қанча-қанча Низомжон, Дилдор, Аъзамжон, Икромжон, Турсунбой, Иноят оқсоқолга келиб дуч, улар ила яшасам-да мулоқотда, бироқ менинг юрагим дунёсин ўшал «Уфқ»даги Низомжон, Дилдор, Аъзамжон, Икромжон, Турсунбой, Иноят оқсоқол макон этиб, умрим ичра яшаётир, бу чиркин, бу ширин ҳаёт ичра юзма-юз.

Таржима дафтаридан

*Ханжар билан мақтанма, ўғлон
Ва қўлга тиғ ушлаганинг дам
Вазмин бўлгин, ўй сургин бир он
Ханжар бордур ўзгаларда ҳам.*

Расул Ҳамзатов

БИТИКЛАР

Мудраганга яхши тушлар насиб этсин,
Тушига кирган мақсадларга у етсин.

* * *

Сен кескир ханжарга соҳиб бўлган чоқ
Қўлдан ҳам илдамроқ ишласин идрок.

* * *

Зотан ханжар сурнай эмасдир,
У иккита ўланни билар.
Бир қўшиғи ўлимга хосдир,
Бири эса эркни мадҳ қилар.

* * *

Наздимда, тиғимдан қилганлар увол,
Бундай пайт руҳимни тимдалайди дард.
Қалбга нафрат тўқар келгуси завол —
Яна кимларнидир ўлдирмоғим шарт.

* * *

Сен ирғитган дамда нишонни кўзлаб
Тиғинг хато кетди, укажон, бўзла!

* * *

Икки қирра. Иккиси ҳам қон
Тўкиб, ўлим сочмоққа шайдир.
Биттасида муҳаббат ниҳон,
Иккинчисин зўрлик чархлайди.

* * *

Кўхна замин узра юртлар, элларда
Қадим-қадимлардан ҳаммага аён:
Занглаган ханжар ҳам абжир қўлларда
Кескир эканлигин қилур намоён.

* * *

Қайдадир, қачондир ханжар тўккан қон
Қасос учун тигни чархлайди пинҳон.

* * *

У муз мисол сокин ва совуқ,
Аммо қиргин пайти етиб келса ул —
Кимнингдир устида бўлгай темир чўғ
Ва ёнгин бағрида куяр бир овул.

* * *

Душман яқин жойда ухладингми, бас,
Ногаҳон уйғотар келган офат, ғам.
Рақиблар биз томон келишса бесас,
Бизга насиб этар ўзга бир олам.

* * *

Ханжар билан мақтанма, ўғлон
Ва қўлга тиф ушлаганинг дам,
Вазмин бўлгин, ўй сургин бир он
Ханжар бордир ўзгаларда ҳам.

* * *

Мўлжални кесмасанг, бўл иқрор,
Мен эмасман бунга айбдор.

* * *

Меҳмонга тут лим-лим шох,
Бир бор, икки... ёки беш.
Дардин тўкмоқ бўлган чоғ
Токи тортинмасин ҳеч.

* * *

Гоҳ ичиб идрокин йўқотар оқил,
Баъзан тескариси: қуюлар ақл.

* * *

Сўлиб қолса алангам,
Менга ачинманг, кўриб.
Қийналинг, теграмда жам
Бўлганларни қайғуриб.

* * *

Оёқларга югурса тафт,
Руҳий зулмат бўлур даф.

* * *

Қадрдон овулингга шодон қайтганинг
маҳал
Эҳсон бўлиб қаршилар тутун
баридан аввал.

* * *

Қўшиқларинг тушади эсга
Бу ўчоқнинг ёнида.
Янги қўшиқ қуюлар ҳисга
Бу ўчоқнинг ёнида.

* * *

Рости, бундай ҳарорат ҳеч қаерда йўқ,
Бу отанг уйида ёнган тафти чўғ.

* * *

Йўл ўзининг йўловчиларин
Шундайин қаршилар энтикиб:
Айёр кулги билан ёшларни
У олади эркалаб, кутиб.
Оқ соқолли чолларни ғамгин
Олисларга қолар кузатиб.

* * *

Олдинга интилгил, олдинга боқ
Ва албатта қачондир, бир дам
Тўхтагин ва ташлагин нигоҳ
Босиб ўтган йўлингга бардам.

* * *

Шохлар йўқ менинг танамда
Ва лекин миҳлар чўзган — бўй,
Буркангни ўшанга илдам
Узум бошидек осиб қўй.

* * *

Қайғу дами йиғла, қаҳрамон,
Йиғламаслик мумкинмас тўниб.
Қора булут босиб келган он,
Қоялар ҳам йиғлар ўкиниб.

* * *

Бунда ётган ғариб қисқа яшади,
Мавҳумдир у билган фикр, тилсимлар,
Фақат ойдин эрур: у инсон эди,
У йиғлаб туғилди ва ўлди инграб.

* * *

Йигит ҳақсизликка кўксини тўсиб
Жангларга борган.
Ноҳақлик заминда юрибди писиб.
У-чи? Мозорда.

* * *

Кеккаймагин қўрқоқ, кеккайма нодон,
Ер қаърида ухлар, дея қаҳрамон.

* * *

Онамиз азада йиғларкан юм-юм,
Қасос кўпирса ҳам ўтли қонимда,
Сенинг қотилингни, қадрдон иним
Айиргим келмайди онажонидан.

* * *

У кутарди кўклам келишин
Эрир дея қор.
У ётибди сокингина, жим
Ўтса-да баҳор.

* * *

Қабртош остида қиз топар завол,
Ё унга эр бўлур мункиллаган чол.

* * *

Бунда тин олмоқда қаҳрамон йигит,
Қаҳрамонлик тирик шарафдир ҳамон.
Қўрқоқнинг танини кемирар сукут,
Аммо қўрқоқлик ҳам кезмоқда омон.

* * *

Дўстим, тақдирингга айтгил шукрона,
Ўтибман-ку ернинг остида мана.

* * *

У баланд тоғларни кўмсарди жўшиб,
Дарёлар ҳақида куйларди кўшиқ.

* * *

Бизлар умид билан йўллар қурамыз,
Йўлларнинг сўнггида ерга кирамыз.

* * *

Йигирма ёшли ўсмир
Жангда бошдан ўқ еди.
Икки юз яшар қарға
Унинг кўзин чўқиди.

* * *

Икки қондош ётибди бунда,
Виждонларин кўриқлайди тош.
Бир дам тўхтаб эгил таъзимга,
Сен уларга учинчи қондош.

* * *

Бунга яширинмиш ер ташвишларидан
Ҳориб саксон яшар сайёҳ қария.
Нелар қолмиш унвон ё ишларидан
Ундан ижро топмиш қай эзгу ният.
Чолдан нелар қолди дунёга мерос
Орзулар камоли ё абасга хос.

МУНДАРИЖА

Қозоқбой Йўлдошев. Кайфият манзаралари 5

«ЗАНГОРИ ОВОЗА» китобидан

Шеърят	12
«Заминнинг бағрини...»	13
«Ҳали келган эмас...»	14
«Эй, бепоён сахро...»	15
«Омонсиз тоғларни...»	16
«Шудгор қилинган ерлар...»	17
«Ота...»	18
«Бир сўз бор...»	19
«Кеча кун бўйи...»	20
«Само сукунатнинг...»	21
Варрак	22
«Тун...»	23
«Тун яримдан оққан...»	24
«Юлдузлар чарақлар...»	25
«Кўз ёшлар тўкмагил беҳуда» (<i>Геворг Эминдан</i>)	26
«Тун... Хонада ёлғизман...»	27
Шаҳар	28
Уруш	29
«Баҳор кўзларида...»	30
«Жуда қисқа...»	30

«ЮРАҚДАГИ СЎЗЛАР» китобидан

«Уйғонгин...»	32
«Оқ ёмғирлар...»	33
«Тийрак кўзларимда...»	34
«Бир туп ўрик...»	35
«Майсазор...»	36
Манзара	37
«Бизни адаштирар...»	38
Оқиб бораётган болакай...	39
Қорабайир	41
«Кимнингдир олдида...»	42
Трамвайдаги суҳбатлар	43
«Шахло кўзли юлдузларни...»	44
Раскольников	45
Юрагимдаги ёзувлар	46
«Кечирасиз, муҳтарам домла...»	48

«Уч кун бўлди...»	49
«Ўғлим, ҳали сен жуда ёшсан...»	50
«Деразадан тикиламан жим...»	51
Бола, Аскар, Келинчак ҳақида ҳикоя	52
Яйлов	55
«Соат милларида...»	55
Аманда ва Мануэль (<i>Виктор Харадан</i>)	56
Учрашувда	58
«Бас, кел энди хайрлашайлик...»	59
«Саҳар уйғонаман»	60
«Ҳилол ярақлар»	60

«ЁРУФ КУНЛАР» китобидан

«Саҳар идорага бораман...»	62
Сайр	63
«Юрак...»	64
«Эй, уфқларга туташ...»	65
«Чўлпон юлдузларга...»	66
«Тун кўксини...»	66
Тепалик	66
«У ҳар қандай...»	68
«Юрагимда портлар сукунат...»	69
«Оқ отнинг...»	70
«Бўронлар баридан...»	70
Адашган одам	71
Нозим Ҳикмат	72
Мен туғилган қишлоқ ва ўғай она ҳақида шеър	73
«Бешинчи қаватдаги...»	75
«Кўнглим тоғларига суялиб...»	76
Кўшиқ	77
«Ойнинг ўн беши...»	78
«Сен кетган тун...»	79
«Дарахтлар...»	80
Қиш	80
Ҳаяжон сувратлари	81

«ИЗТИРОБ ОСТОНАСИ» китобидан

«Уйғон, митти майсажон...»	82
Эркинлик	85
«Улкан боғнинг...»	86
Қува	87
«Бир кун...»	88
Онам қабридаги майсалар	89
1. Укамга хат	92
2. Укамдан хат	93
Отам вафоти	95
Уйғоқ кечалар	96
«Тўкилганда ойдан ёғдулар...»	98
«Ҳамқишлоқ, тенгдошим...»	99

Теримчи қизлар	100
Ҳажалхон ая	101
«Тупроқли кўчанинг...»	102
Оқтой ҳақида баллада	103
Рамазон	105
«Қишлоқда...»	106
Бекинмачоқ	107
«Мен шу қадар...»	108
Муҳаббат	109
«Қаноти...»	112
Висол	113
Қирқоёқлар (<i>туркумдан</i>)	114
Пашшалар	114
Сувараклар	115
Чивин	116

«ТУН ТОВУШИ» китобидан

Наврўз	118
«Ой мунча нурсиз?...»	119
«Кеча...»	120
1 июл 1992 йил	121
Илтижо	122
Тун товуши	123
«Мен кушманми?...»	124
Болаликнинг бедор товушлари	125
«Қува боғларида...»	126
Куннинг умри (<i>туркум</i>)	127
Бомдод	127
Пешин	128
Аср	128
Шом	129
Хуфтон	130
Отам қабри бошида	130
Кўл	131
Қушчанинг саслари	132
Куз сувратлари	135
Қари дарахтлар	138
Ҳаяжон сувратлари	140
«Сени кўрмаганимга...»	145
«Жоним...»	145
Учинчи хона (<i>Драматик достон</i>)	146
Ҳолатлар	164

«ЁЛФИЗИМ» китобидан

«Тасбеҳ донасидай...»	166
«Узоқларга...»	167

«Сен кўшиқ куйлайсан...»	168
«Деразам қаршисида...»	169
«Бошимда ой каби...»	170
«Тоғлар оғушида...»	171
Таважжуҳ	172
Соғинч диёри	174
Мажруҳ турна (туркум)	177
Ёлғизим (туркум)	179
Муҳаббат киприклари	184

«УЙФОҚ СУКУНАТ» китобидан

Озодлик	186
Хуррият	187
Ватанга айтилган сўз	188
«Мен ёнаяпман...»	189
Зангори туйғулар (туркум)	190
Саккизинчи март	192
Баҳор чоғи туғилган аёл	193
Гўзал	194
Аёлга дил сўзи	195
Бойчечак	196
Қалдирғоч	197
Аҳмад Яссавий	198
Озод Шарафиддин	199
«Бог...»	200
Қоракўзим (туркум)	201
Қайғу	204
Ай гул	206
Соғинч ташбеҳлари	208
Юрагимнинг товуши	209
Руҳият	216
Қалб манзаралари	217
«Уша тун...»	219
«Тун... Худди азодор...»	220
«Уйимнинг шундоқ ёнгинасида...»	221
«Куз...»	222
«Кеч куз. Намозшом...»	223
«Дунё қоронғу денгиз...»	224
«Эй кўҳна қабристон...»	225
Қиш ранглари	226
«Аччиқ армонларни...»	228
Тилак	229
Тоғ	230
«Жуда узун...»	230
«Чўзиб-чўзиб маърайди»	230

«БОЛАЛИГИМ БЕЛАНЧАГИ»

Эрк йўли	232
«Рухимдай қоронғу тун...»	233
«Дўрмон. Боғ бўйлаб кезаман...»	234
Ёлғиз япроқ	235
Турналар	236
Атиргул	237
Болалик	238
Она-ёнғоқ	239
Шовва	240
Уфқ	241
Шеърят	242

Таржима дафтаридан

Битиклар Расул Ҳамзатов	244
-------------------------------	-----

Адабий-бадиий нашр

Турсун Али

ТУЙҒУЛАР РАНГИ

С а й л а н м а

Мусаввир *Ортиқали Қозоқов, Ю. Габзалиев*

Муҳаррир *Б. Рўзимухаммад*

Расмлар муҳаррири *Ю. Габзалилов*

Техн. муҳаррир *У. Ким*

Мусахҳиҳ *Ш. Собирова*

Босмахонага 6.06.01 да берилди. Босишга рухсат этилди 31.07.01 Ўлча-ми 84x108^{1/32} Шартли б.т 13,44. Нашр табоғи 8,0. Жами 3,0. Буюртма № 85. Шартнома №23—2001. Баҳоси шартнома асосида.

«Ёзувчи» нашриёти, 700129, Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

Ўзбекистон Республикаси давлат матбуот кўмитаси ҳузуридаги Тошкент китоб-журнал фабрикаси. Тошкент, Юнусобод даҳаси, Муродов кўчаси, 1. 2001.

Ўз2
Т87

Турсун Али (Ўрмонов).
Туйғулар ранги: Сайланма: —Т.: «Ёзувчи», 2001.—256 б.

Ўз2